

**АКЦИОНАРСКО ДРУШТВО ЗА ТРАНСПОРТ И УПРАВЉАЊЕ ТРАНСПОРТНИМ
СИСТЕМОМ ПРИРОДНОГ ГАСА „ГАС ПРОМЕТ“ ПАЛЕ**

**ПРАВИЛА О РАДУ ТРАНСПОРТНОГ СИСТЕМА
ПРИРОДНОГ ГАСА**

Октобар 2022. године

САДРЖАЈ

	СТРАНА
1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ	2
2. ТЕХНИЧКИ И ДРУГИ ЗАХТЈЕВИ ЗА СИГУРАН И БЕЗБЈЕДАН РАД СИСТЕМА	5
3. ПРОЦЕДУРЕ ЗА РАД ТРАНСПОРТНОГ СИСТЕМА У РЕДОВНИМ И ВАНРЕДНИМ УСЛОВИМА	7
4. НАЧИН И УСЛОВИ ПРИСТУПА КОРИСНИКА ТРАНСПОРТНОМ СИСТЕМУ	9
5. УСЛОВИ ЗА ПРИКЉУЧЕЊЕ ОБЈЕКТА КОРИСНИКА НА ТРАНСПОРТНИ СИСТЕМ	12
6. ЗАХТЈЕВИ ЗА МЈЕРНЕ УРЕЂАЈЕ И МЕТОДЕ МЈЕРЕЊА КОЛИЧИНА И КВАЛИТЕТА ПРИРОДНОГ ГАСА	13
7. ПОМОЋНЕ УСЛУГЕ	18
8. ТЕХНИЧКИ И ДРУГИ УСЛОВИ ЗА ПОВЕЗИВАЊЕ И РАД ТРАНСПОРТНОГ СИСТЕМА	18
9. ПРИНЦИПИ И МЕХАНИЗМИ ЗА РАСПОДЈЕЛУ КАПАЦИТЕТА И ПРОЦЕДУРЕ ЗА УПРАВЉАЊЕ ЗАГУШЕЊИМА ТРАНСПОРТНОГ СИСТЕМА	19
10. ЗАШТИЋЕНЕ ЗОНЕ	27
11. ЗАДАЦИ И ОДГОВОРНОСТИ ЕНЕРГЕТСКИХ СУБЈЕКТА И КОРИСНИКА У ОДНОСУ НА ТРАНСПОРТНИ СИСТЕМ	28
12. МЕЂУСОБНИ УГОВОРНИ ОДНОСИ ЕНЕРГЕТСКИХ СУБЈЕКТА КОЈИ ОБАВЉАЈУ ДЈЕЛАТНОСТИ У СЕКТОРУ ПРИРОДНОГ ГАСА И КОРИСНИКА СИСТЕМА У ОДНОСУ НА ТРАНСПОРТНИ СИСТЕМ	30
13. УСЛОВИ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПОСТУПКА ОГРАНИЧЕЊА, ПРЕКИДА ИЛИ ОБУСТАВЕ ИСПОРУКЕ ПРИРОДНОГ ГАСА	33
14. НАЧИН КОМУНИКАЦИЈЕ СА ПОВЕЗАНИМ ОПЕРАТЕРИМА СИСТЕМА И КРАЈЊИМ КУПЦИМА ПОВЕЗАНИМ НА СИСТЕМ	34
15. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ	35

На основу члана 49. Закона о гасу („Службени Гласник“ Републике Српске, број 22/18 и 15/21) и члана 52. став 1. тачка 4. Статута „Гас Промет“ АД Пале - пречишћени текст, а уз сагласност Регулаторне комисије за енергетику Републике Српске (РЕРС), Управни одбор Друштва је на својој 15. (петнаестој) сједници одржаној дана 10.10.2022. године донио

ПРАВИЛА О РАДУ ТРАНСПОРТНОГ СИСТЕМА ПРИРОДНОГ ГАСА

1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

(Предмет правила о раду транспортног система природног гаса)

Правилима о раду транспортног система природног гаса (у даљем тексту: Правила рада) уређује се рад и управљање транспортним системом (у даљем тексту: Систем), тј. прописују се правила која примјењују оператер транспортног система (у даљем тексту: ОТС) и корисник транспортног система (у даљем тексту: Корисник).

Правила рада уређују:

- (1) техничке и друге захтјеве и спецификације за сигуран и безбједан рад Система, како би се обезбједило сигурно снабдијевање крајњих купаца природним гасом,
- (2) процедуре за рад Система у редовним и ванредним условима, у случајевима квара на Систему, више силе и другим случајевима када дође до угрожавања рада,
- (3) начине и услове приступа корисника Систему, укључујући услуге приступа трећих страна које пружа ОТС, техничке информације потребне за Кориснике да би остварили ефикасан приступ Систему, транспарентност рада и адекватно пружање информација,
- (4) услове за прикључење објеката за складиштење природног гаса, терминала за утечњени природни гас, индустријских постројења и крајњих купаца на Систем, као и предуслове за сигурност прикључка и инсталација мјерних уређаја,
- (5) захтјеве за мјерне уређаје и методе мјерења количина и квалитета природног гаса који се испоручује преко Система,
- (6) критеријуме и начин набавке помоћних услуга,
- (7) техничке и друге услове за повезивање и рад Система,
- (8) принципе и механизме за расподјелу капацитета и процедуре за управљање загушењима Система, начин и услове њихове примјене у условима загушења,
- (9) заштићене зоне и посебне услове унутар заштићене зоне објеката природног гаса,
- (10) задатке и одговорности енергетских субјеката који обављају дјелатност у сектору природног гаса и Корисника у односу на Систем,
- (11) међусобне уговорне односе енергетских субјеката који обављају дјелатности у сектору природног гаса и Корисника у односу на Систем,
- (12) услове за спровођење поступка ограничења или прекида, односно обуставе испоруке природног гаса преко Система,
- (13) начин објаве и размјене података са технички повезаним оператерима Система, оператерима дистрибутивног система и крајњим купцима прикљученим на Систем,
- (14) друга питања од значаја за рад Система.

Члан 2.

(Дјелатност ОТС-а)

ОТС обавља дјелатност транспорта и управљања Системом за природни гас и одговоран је за сигурно, поуздано и ефикасно управљање и развијање Система укључујући обезбјеђење приступа, прикључења и коришћења Система трећим лицима под једнаким и јавно објављеним условима, интерконекције са другим системима и успостављање ефикасног

система евидентирања транспортованих количина гаса на свим мјерним мјестима и извршавање других обавеза из закона и подзаконских аката који се односе на ту дјелатност.

Члан 3.

(Принципи недискриминације и чувања пословне тајне Корисника)

Правила рада се односе на све Кориснике на принципу недискриминације и једнаког положаја те чувања пословне тајне сваког Корисника.

ОТС је дужан чувати тајност комерцијалних информација које су пословна тајна Корисника и спречавати њихову злоупотребу.

Члан 4.

(Дефиниције појмова)

Појмови који се користе у овим Правилима рада имају значење утврђено дефиницијама из Закона о гасу, Закона о енергетици, и осталих закона и подзаконских аката који се односе на обављање дјелатности у сектору природног гаса у Републици Српској.

Поједини појмови употрељени у овим Правилима рада, имају следеће значење:

- 1) „**Корисник**“ је произвођач, крајњи купац или снабдјевач природним гасом.
- 2) „**Улаз**“ је мјесто на Систему на којем ОТС преузима природни гас у Систем из: другог транспортног система, из складишта природног гаса; из терминала утечњеног гаса или од произвођача природног гаса.
- 3) „**Изназ**“ је мјесто на Систему на којем ОТС испоручује природни гас из Система у: други транспортни или дистрибутивни систем, складиште природног гаса, објекат произвођача компримираног и утечњеног природног гаса или објекат крајњег купца прикљученог на Систем.
- 4) „**Зона**“ – дио транспортног система који се посматра као цјелина са улазима и/или излазима из једног дијела транспортног система.
- 5) „**Нормални услови стања**“ гаса дефинишу се за температуру $T = 273,15 \text{ K}$ (0°C) и апсолутни притисак гаса $p = 1,01325 \text{ bar}$, а означавају се са ($T=0^\circ\text{C}$, $p=1,01325 \text{ bar}$).
- 6) „**Стандарни услови стања**“ гаса дефинишу се за температуру $T = 288,15 \text{ K}$ (15°C) и апсолутни притисак гаса $p = 1,01325 \text{ bar}$, а означавају се са ($T=15^\circ\text{C}$, $p= 1,01325 \text{ bar}$).
- 7) „**Нормални кубни метар**“ (m^3) – количина гаса који при нормалним условима стања заузима запремину од 1 кубног метра. Означава се са: 1m^3 ($T=0^\circ\text{C}$, $p=1,01325 \text{ bar}$).
- 8) „**Стандардни кубни метар**“ (m^3) – количина гаса који при стандардним условима стања заузима запремину од 1 кубног метра. Означава се са: 1m^3 ($T=15^\circ\text{C}$, $p=1,01325 \text{ bar}$).
- 9) „**Коефицијент корекције**“ (**K**) – коефицијент за прерачунавање измјерене количине гаса са стандардних услова на нормалне услове. Укључује температурну корекцију и корекцију због стишљивости природног гаса и утврђује се за сваку гасну годину као средња вриједност из претходне гасне године.
- 10) „**Доња топлотна вриједност**“ (**Н_d 15/15**) је количина топлоте настала потпуним сагоријевањем стандардног кубног метра природног гаса, 1m^3 (15°C ; $1,01325\text{bar}$), при излазној температури продуката сагоријевања од 15°C , при чему вода у продуктима сагоријевања задржава стање водене паре. Изражава се у kJ/m^3 .
- 11) „**Горња топлотна вриједност**“ (**GCV 25/0**) је количина топлоте настала потпуним сагоријевањем нормалног кубног метра природног гаса, 1m^3 (0°C ; $1,01325\text{bar}$), при излазној температури продуката сагоријевања од 25°C , при чему долази до кондензације водене паре. Изражава се у kWh/m^3 .
- 12) „**Енергија природног гаса**“ (**kWh**) је енергетски садржај дате количине природног гаса, израчунат као производ количине гаса (изражене на нормалним или стандардним условима стања) и одговарајуће топлотне вриједности (доња или горња топлотна вриједност).

- 13) „Обручунска енергија природног гаса“ (kWh) у овим Правилима рада је енергетски садржај дате количине природног гаса израчунат као производ количине гаса (изражене на нормалним условима стања) и горње топлотне вриједности (GCV 25/0).
- 14) „Природни гас“ је хомогена смјеша метана, тежих угљоводоника и других гасова, која је на стандардним условима стања (15°C и 1,01325 bar) претежно у гасовитом стању.
- 15) „Молски проценат“ је процентуални однос броја молекула неког гаса у односу на број молекула који садржи 12 грама угљениковог изотопа C¹², на истим условима стања.
- 16) „Релативна густина природног гаса“ (d) је однос густине природног гаса и густине ваздуха при истим условима.
- 17) „Wobbe индекс доњи“ (W_d) је количник доње топлотне вриједности гаса (H_d) и квадратног корјена релативне густине гаса (d), а изражава се у kJ/m³.
- 18) „Гасни дан“ (Д) – временски период од 6:00 часова било ког календарског дана до 6:00 часова следећег календарског дана, по централно-европском времену (ЦЕТ).
- 19) „Гасна недеља“ – временски период од 7 узастопних календарских дана, који почиње у понедељак у 6:00 часова и завршава се сљедећег понедељка у 6:00 часова по ЦЕТ-у.
- 20) „Гасни мјесец“ – временски период од 6:00 часова првог дана календарског мјесеца до 6:00 часова првог дана сљедећег календарског мјесеца, по ЦЕТ-у.
- 21) „Гасни квартал“ – временски период у трајању од три мјесеца који траје од 6:00 часова првог октобра, јануара, априла односно јула, до 6:00 часова првог јануара, априла, јула или октобра, по ЦЕТ-у.
- 22) „Гасна година“ (Г) – временски период од 6:00 часова првог октобра текуће календарске године до 6:00 часова првог октобра следеће календарске године, по ЦЕТ-у.
- 23) „Капацитет“ – максимална дневна потрошња гаса за одређени период.
Изражава се у kWh/дан.
- 24) „Максимални годишњи капацитет“ – максимални капацитет на годишњем нивоу.
Изражава се у kWh/год).
- 25) „Непрекидни капацитет“ је капацитет који оператер транспортног Система гарантује Кориснику система у уговореном обиму. Изражава се у kWh/дан.
- 26) „Прекидни капацитет“ је капацитет који ОТС може прекинути у складу са овим Правилима рада и уговором о транспорту. Изражава се у kWh/дан.
- 27) „Технички капацитет“ – максимални непрекидни капацитет који је ОТС у могућности понудити Корисницима, водећи рачуна о цјеловитости и оперативним захтјевима Система. Изражава се у kWh/дан.
- 28) „Расположиви капацитет“ – дио техничког капацитета Система који је тренутно на располагању јер није додијељен корисницима у поступку закупа капацитета.
- 29) „Уговорени капацитет“ – капацитет који је ОТС, у прописаном поступку расподјеле, додијелио Кориснику система уговором о транспорту, а који се сматра највећим дневним капацитетом израженим у kWh/дан.
- 30) „Неискоришћени капацитет“ – капацитет који је Корисник уговорио, али га није најавио до рока утврђеног у уговору.
- 31) „Тарифни елемент капацитет“ – представља један од елемената тарифног система у којем се обрачунава цијена услуга кориснику Система, а изражава се у kWh/дан/година.
- 32) „Мјерни уређај“ – уређај који мјери и региструје протеклу количину гаса.
- 33) „Обрачунско мјерно мјесто“ – мјесто на Систему, гдје је уграђен мјерни уређај и друга мјерна, регулациона и сигурносна опрема, на којем се обавља комерцијално мјерење параметара транспорта ради обрачуна испоручених количина.
- 34) „Управљање загушењем“ – управљање капацитетима Система ради оптималног и максималног кориштења техничког капацитета и правовременог предвиђања мјеста и отклањања узрока загушења.
- 35) „Уговорно загушење“ – означава ситуацију у којој ниво потражње за непрекидним капацитетима превазилази технички капацитет Система.
- 36) „Физичко загушење“ – означава ситуацију у којој потрошња природног гаса превазилази технички капацитет Система.

- 37) „Тарифни ставови“ – јединичне цијене тарифних елемената за кориснике система.
- 38) „Лајн-пек“ (енглески **line-pack**) – тренутна количина природног гаса која се под притиском складишти у систему (транспортном, дистрибутивном) и краткорочно се може користити за обезбјеђивање сигурности рада и балансирање (уравнотежење) система у оквиру дозвољене промјене притиска.
- 39) „Помоћне услуге“ су све услуге које су потребне за приступ и рад транспортних и дистрибутивних система, система за утечњени природни гас или складиштуа природног гаса, укључујући уравнотежење, умјешавање и утискивање инертних гасова, али искључујући објекте који су намјењени искључиво обављању функција ОТС-а.
- 40) „Виртуелна тачка трговине“ (ВТТ) је виртуелна тачка на Систему гдје се право својине над природним гасом преноси са једног на другог Корисника.
- 41) „Најава“ је обавјештење Корисника ОТС-у о дневним количинама природног гаса, у kWh/дан ($T=15^{\circ}\text{C}$; $p=1,01325\text{ bar}$), за испоруку/преузимање у/из Систем/а, од стране Корисника.
- 42) „Потврда“ је обавјештење ОТС-а Кориснику о дневним количинама природног гаса, у kWh/дан ($T=15^{\circ}\text{C}$; $p=1,01325\text{ bar}$), за испоруку/преузимање у/из Систем/а, од стране Корисника.

2. ТЕХНИЧКИ И ДРУГИ ЗАХТЈЕВИ ЗА СИГУРАН И БЕЗБЈЕДАН РАД СИСТЕМА

Члан 5.

(Технички нормативи за безбједан рад и одржавање Система)

Технички нормативи за безбједан и сигуран рад Система и енергетских објеката повезаних на Систем дефинисани су правилницима, које доноси надлежно Министарство а у складу са чланом 139. став 2) Закона о гасу и Законом о цјевоводном транспорту гасовитих и течних угљоводоника и дистрибуцији гасовитих угљоводоника („Службени гласник Републике Српске“, бр. 52/12).

ОТС врши, на економским принципима и у складу са прописима, редовно одржавање Система према годишњем Програму редовног одржавања и ванредно одржавање по потреби.

ОТС ће обавијестити, најмање три мјесеца прије почетка наредне гасне године, све Кориснике и оператере повезаних система на које могу утицати радови предвиђени Програмом редовног одржавања, о планираном периоду када је могуће да капацитети на Улазу/Излазу буду прекинути или умањени, због одржавања.

Сви Корисници и оператери повезаних система ће у року од мјесец дана од доставе обавјештења доставити ОТС-у коментаре на предвиђене периоде одржавања или предложити алтернативне периоде за одржавање.

ОТС сачињава Програм редовног одржавања тако да радови на одржавању у најмањој могућој мјери утичу на услугу транспорта, узимајући, колико је то могуће, у обзир приједлоге Корисника и оператера повезаних система.

Члан 6.

(Садржај Програма редовног одржавања)

ОТС усваја Програм редовног одржавања за наредну гасну годину најкасније мјесец дана прије почетка наредне гасне године и објављује га на својој интернет страници.

Програм редовног одржавања садржи радове који утичу на смањење транспортног капацитета, а обухватају радове на прикључењу на Систем, испитивање, поправку, замјену, поновно пуштање у рад као и припремно-завршне радове потребне за одржавање. Програм одржавања садржи: Улаз/Излаз на које ће планирано одржавање утицати, опис радова који ће бити извршени и временски период и процентуални ниво умањења капацитета због одржавања.

Члан 7.

(Прекиди испоруке гаса усљед радова на редовном одржавању Система)

ОТС је овлашћен да, због радова на редовном одржавању Система, Кориснику привремено смањи, или у потпуности прекине преузимање/испоруку природног гаса на Улазу/Излазу Система.

Максимално дозвољено вријеме за смањење и потпуну обуставу испоруке гаса, за потребе редовног одржавања, по излазном мјесту у току године износи 48 часова, при чему наведени радови морају бити унапријед најављени Корисницима.

ОТС је дужан да 5 (пет) радних дана прије почетка радова на одржавању обавјести Корисника, односно оператера повезаног система о времену, почетку и дужини радова, и расположивим дневним капацитетима, на свим излазним мјестима.

Корисник је дужан да благовремено обавјести крајње купце прикључене на Систем када ће капацитети на Излазу према тим крајњим купцима бити прекинути или умањени и да копију обавјештења пошаље ОТС-у.

Члан 8.

(Ванредно одржавање)

ОТС може донијети одлуку да је на Систему, или његовом дијелу, неопходно извршити ванредно одржавање, водећи рачуна да утицај одржавања буде минималан на Кориснике и оператере повезаних система.

У случају потребе хитног извођења радова, који могу довести до обуставе или редукације испоруке гаса, ОТС је дужан одмах обавијестити Кориснике и оператере повезаних система о разлозима, времену почетка и очекиваном трајању радова.

Члан 9.

(Прекиди испоруке гаса на захтјев Корисника)

Корисник чији су објекти прикључени на Систем, због извођења радова на својим објектима, најмање 5 (пет) дана унапријед, упућује ОТС-у захтјев за прекид испоруке гаса.

Захтјев садржи податке о разлозима, почетку и завршетку прекида испоруке гаса као и сагласности осталих Корисника на које такав прекид може имати утицаја.

ОТС ће у року 2 (два) дана од пријема захтјева обавијестити Корисника о прихватљивости захтјева. Ако је захтјев Корисника одобрен, ОТС ће извршити затварање запорних уређаја на прикључку ради привременог одвајања објеката Корисника од Система.

Након извршених радова Корисник је обавезан ОТС-у предати писану изјаву о техничкој спремности за предају, односно за преузимање гаса из Система најмање 2 (два) радна дана унапријед.

Члан 10.

(Обавезе ОТС-а по Програму редовног одржавања)

Када ОТС измјени Програм редовног одржавања дужан је да о томе обавијести Корисника, односно оператере повезаних система. ОТС доставља обавјештење електронском поштом и објављује измјену Програма редовног одржавања на интернет страници у року не краћем од 30 дана од планираног почетка радова.

ОТС је дужан да води евиденцију о трајању прекида и ограничења капацитета и о томе обавјештава РЕРС у складу са прописима о извјештавању. За Улаз/Излаз на коме је капацитет ограничен води се и евиденција о времену и нивоу умањења капацитета.

3. ПРОЦЕДУРЕ ЗА РАД ТРАНСПОРТНОГ СИСТЕМА У РЕДОВНИМ И ВАНРЕДНИМ УСЛОВИМА

Члан 11.

(Заједничке одредбе)

ОТС преузима природни гас на Улазу ради транспорта и предаје га Корисницима на Излазу.

Сматра се да је цјелокупна количина природног гаса, коју је ОТС одређеног гасног дана преузео на Улазу или испоручио на Излазу, истог квалитета за све Кориснике на том Улазу, односно Излазу.

Сав ризик транспорта природног гаса до тачке примопредаје гаса сноси оператер узгасног система или произвођач гаса а од тачке примопредаје оператер низгасног система или крајњи купац прикључен на Систем.

Преузете/испоручене количине и квалитет природног гаса се утврђују мјерењем на уговореним мјерним мјестима.

Члан 12.

(Преузимање природног гаса на Улазу у Систем)

Када ОТС није у могућности да испуни уговорене обавезе на Улазу о томе ће одмах обавјестити све Кориснике. Ограничење преузимања природног гаса на транспорт за тај гасни дан ОТС врши пропорционално најавама Корисника за тај Улаз.

ОТС има право и да ограничи даље преузимање гаса у Систем, ако је протекла количина енергије у kWh/h, већа од 1/24 расположивог капацитета на том Улазу у том гасном дану.

Корисник је дужан да на Улазу у Систем преда природни гас у складу са квалитетом и притиском утврђеним у Поглављу 6. Правила рада.

Члан 13.

(Природни гас неодговарајућег квалитета на Улазу у Систем)

ОТС има право да на Улазу у Систем ограничи обим или да обустави преузимање природног гаса који је неодговарајућег квалитета.

ОТС је дужан да одмах обавјести Корисника када утврди да исти испоручује или је испоручио у Систем природни гас неодговарајућег квалитета.

Члан 14.

(Испорука природног гаса на Излазу из Система)

Када ОТС није у могућности да испуни своје уговорене обавезе на Излазу о томе ће одмах обавјестити све Кориснике. Ограничење испоруке природног гаса за тај гасни дан ће се извршити пропорционално најавама Корисника за тај Излаз.

ОТС има право да обустави даљу испоруку природног гаса из Система, ако је протекла количина енергије у kWh/h, већа од 1/16 расположивог капацитета на том Излазу у том гасном дану.

ОТС је дужан да на Излазу испоручи природни гас у складу са квалитетом и притиском утврђеним у Поглављу 6. Правила рада.

Члан 15.

(Природни гас неодговарајућег квалитета на Излазу из Система)

Корисник може да на Излазу одобри испоруку природног гаса који није у складу са квалитетом утврђеним у Поглављу 6. Правила рада.

Корисник/ОТС је дужан да одмах обавијести ОТС-а/Корисника када утврди да се природни гас неодговарајућег квалитета испоручује или је испоручен из Система.

Корисник има право да предузме све мјере ради ограничења обима преузимања природног гаса неодговарајућег квалитета из Система, као и да обезбједи да се такав природни гас не преузме.

ОТС обавјештава Корисника и оператера повезаног сиситема да се испоручује природни гас неодговарајућег квалитета, и ако у року од 1 часа не добије потврду да ће Корисник преузети такав природни гас, обуставља испоруку.

Члан 16.

(Поремећаји у раду Система)

У складу са овим Правилима рада дефинишу се двије врсте могућих поремећаја: поремећај у раду Система и поремећај на тржишту.

Поремећај у раду Система је краткотрајни поремећај усљед хаварија и других непредвиђених ситуација због којих је угрожена сигурност рада Система, као и због непредвиђених и неопходних радова на одржавању гасоводних објеката или неопходних радова на проширењу Система.

Поремећај на тржишту је поремећај када је угрожена сигурност снабдијевања крајњих купаца или рада Система због недовољне понуде на тржишту природног гаса или наступања других ванредних околности у међународном ланцу транзита и/или снабдијевања гасом.

Члан 17.

(Мјере у случају поремећаја на Систему)

У случају да на Систему, у цјелини или на одређеним дијеловима, наступи хаварија, непланиран краткотрајни поремећај у испоруци гаса или друга непредвиђена околност, због које је угрожена сигурност функционисања Система, ОТС процјењује степен насталог поремећаја и предузима мјере за довођење Система у стање безбједног и несметаног функционисања, у најкраћем могућем року.

За случај настанка краткотрајних поремећаја у раду Система ОТС предузима следеће:

- користи природни гас из лајн-пека, водећи рачуна о интегритету Система;
- захтјева од крајњих купаца, који имају могућност, да замијене природни гас другим енергентом.

ОТС ће без одлагања обавјестити Корисника о разлозима и трајању ограничења и прекида испоруке природног гаса.

Изузетно, ОТС може без претходног обавјештења ограничити или прекинути испоруку природног гаса у случају ванредних догађаја, хаварије и у другим непредвиђеним случајевима, о чему је дужан да у најкраћем року обавјести Корисника.

ОТС води евиденцију о свим ограничењима и прекидима у испоруци природног гаса насталим усљед поремећаја у раду Система и њиховом временском трајању и дужан је да сачини годишњи преглед прекида и редукација испоруке природног гаса због поремећаја у раду Система и исти достави РЕРС-у у складу са Правилником о извјештавању РЕРС-а.

Члан 18.

(Поремећаји на тржишту)

У случају поремећаја на тржишту природног гаса ОТС је дужан придржавати се мјера које прописују уредба о сигурности снабдијевања и условима испоруке природног гаса и план за ванредне ситуације, које доноси Влада Републике Српске у складу са одредбама о сигурности снабдијевања (Глава XII Закона о гасу).

Члан 19.

(Редукације и ограничења испоруке природног гаса)

У случају да са појавом поремећаја није дошло до прекида испоруке, обавеза ОТС-а је да дефинише мјеста и ниво редукације испоруке, према потрошачкој групи купца, у складу са одговарајућим подзаконским актом којим се регулише сигурност снабдијевања и услови испоруке природног гаса.

4. НАЧИН И УСЛОВИ ПРИСТУПА КОРИСНИКА ТРАНСПОРТНОМ СИСТЕМУ

Члан 20.

(Јавност поступка за приступ Систему)

Корисници остварују право приступа Систему јавно и без дискриминације, под условима утврђеним Законом и овим Правилима рада.

Тарифе за приступ Систему су регулисане и ОТС их утврђује на основу методологије којом се одређује цијена коришћења Система. Након прибављања сагласности РЕРС-а, ОТС објављује тарифне ставове улазних и излазних тачака на Систему, у „Службеном гласнику Републике Српске“ и на својој интернет страници.

Члан 21.

(Врста и временски период капацитета)

Захтјев за приступ Систему на Улазу/Излазу се подноси за одређен:

- временски период (година, квартал, мјесец, дан) и
- врсту капацитета (непрекидни, прекидни).

Капацитет Корисника може бити уговорени и расположиви.

Уговорени капацитет Корисника је капацитет који је Корисник уговорио са ОТС-ом за одређен временски период и одређену врсту капацитета.

Расположиви капацитет Корисника је збир капацитета које је Корисник уговорио и које користи у гасном дану умањен за прекидне капацитете које је ОТС прекинуо Кориснику.

Члан 22.

(Технички капацитет Система)

ОТС објављује на интернет страници податке о техничком капацитету Система и капацитету Система расположивом за расподјелу, појединачно по тачкама Улаза и Излаза, на начин прописан Правилима рада. Капацитет Система се изражава у kWh/дан.

Капацитет Система за расподјелу за одређени временски период је дио техничког капацитета Система који је умањен за уговорене непрекидне капацитете и непрекидне капацитете који ће бити понуђени Корисницима за краће временске периоде.

Члан 23.

(Утврђивање капацитета Система за расподјелу)

Непрекидни годишњи капацитет за расподјелу на Улазу/Излазу износи:

- 90% техничког капацитета за гасну годину Г+1, умањеног за годишњи непрекидни капацитет који је уговорен у претходним годинама за одређени Улаз/Излаз;
- 40% техничког капацитета за гасне године Г+2 и Г+3, умањеног за годишњи непрекидни капацитет који је раније уговорен за одређени Улаз/Излаз.

Прекидни годишњи капацитет за расподјелу на Улазу/Излазу износи 100% преосталог техничког капацитета који није уговорен за гасну годину Г+1.

Непрекидни квартални, мјесечни или дневни капацитет за расподјелу на Улазу/Излазу износи 100% преосталог техничког капацитета, који није уговорен као годишњи.

Прекидни квартални и мјесечни капацитет за расподјелу на Улазу/Излазу износи 100% преосталог техничког капацитета, који није уговорен.

Прекидни дневни капацитет за расподјелу на Улазу/Излазу износи 100% техничког капацитета за расподјелу на одређеном Улазу/Излазу умањен за најављене дневне количине за наредни гасни дан.

Члан 24.

(Позив за уговарање капацитета)

Право на учешће у расподјели капацитета имају Корисници који су регулисали финансијске обавезе према ОТС-у, потенцијални Корисници, као и оператери система ако обезбјеђују природни гас за сопствену потрошњу.

ОТС на својој интернет страници објављује позив за уговарање капацитета који може бити годишњи, квартални и мјесечни (у даљем тексту: Позив).

Позив нарочито садржи податке о:

- врсти капацитета система који се расподјељује;
- расположивом капацитету за расподјелу (у kWh/дан) на сваком Улазу и Излазу;
- року за подношење Захтјева за приступ систему;
- року у ком ОТС обавештава Корисника о резултатима расподјеле капацитета;
- датуму почетка и временском трајању услуге транспорта.

Члан 25.

(Захтјев за приступ систему)

Корисници Система који желе приступ систему, односно постојећи Корисници који желе повећање капацитета, морају у писаној форми ОТС-у поднијети Захтјев за приступ Систему (у даљем тексту: Захтјев), на обрасцу, који ОТС објављује на интернет страници.

Сума захтјеваних капацитета на Улазима/Излазима по поднијетом Захтјеву не може бити мања од 100.000 kWh/дан (у даљем тексту: минимални квалификовани капацитет).

Захтјев садржи:

- основне податке подносиоца захтјева (пословно име и сједиште, матични број, порески идентификациони број, број рачуна и податке о лицу овлашћеном за заступање без ограничења, лицу овлашћеном за подношење и пријем поднесака и обавјештавање);
- врсту (непрекидни или прекидни) и износ капацитета на Улазу и Излазу (у kWh/ дан);
- сваки појединачни Улаз и/или Излаз на који се Захтјев односи;
- временски период за који се захтјева капацитет (година, квартал, мјесец, дан);
- минимални капацитет који подносилац захтјева прихвата, ако се не може обезбједити захтјевани капацитет, (збир захтјеваних већи од капацитета расположивог за расподјелу);
- планиране количине и динамику преузимања и испоруке природног гаса по мјесецима;
- максималну часовну количину природног гаса на Улазу и Излазу.

Подносилац захтјева може да одустане од поднешеног Захтјева за било који капацитет, о чему је дужан да писмено обавјести ОТС у следећем року:

- до истека рока за подношење Захтјева за годишњи непрекидни капацитет,
- до 15. августа прије почетка гасне године Г+1 за годишњи прекидни капацитет,
- до истека рока за подношење Захтјева за остале капацитете.

Члан 26.

(Непотпун Захтјев за приступ систему)

ОТС ће одбацити Захтјев уколико је неблагоприятан или не садржи потребне елементе из два претходна члана и о томе обавестити подносиоца Захтјева.

Ако ОТС по пријему Захтјева утврди да Захтјев има формалне недостатке који спречавају даље поступање, ОТС ће позвати подносиоца да недостатке отклони у примјереном року уз упозорење на последице пропуштања остављеног рока.

Рок из претходног става, од дана пријема позива ОТС-а, не може бити краћи од:

- седам радних дана за годишње непрекидне/прекидне капацитете;
- три радна дана за кварталне/мјесечне непрекидне/прекидне капацитете;
- 30 минута за дневне непрекидне/прекидне капацитете.

Уколико Подносилац захтјева у остављеном року не отклони формалне недостатке Захтјева, ОТС ће донијети закључак о одбацивању Захтјева.

Члан 27.

(Рјешење о одобравању приступа)

Уредан и благовремен Захтјев, достављен у складу са позивом ОТС, сматра се понудом Подносиоца захтјева за закључење уговора о транспорту природног гаса (у даљем тексту: Уговор).

Када ОТС расподјели капацитет сагласно Захтјеву, сматра се да је прихватио понуду за закључење Уговора.

Ако је додјељени капацитет у границама постављеног Захтјева, ОТС доноси Рјешење о одобравању приступа и доставља га Подносиоцу захтјева са потписаним Уговором. Рјешење садржи елементе дефинисане у члану 25, а доставља се у следећем року:

- до 30. јула за гасне године Г+1, Г+2 и Г+3, за годишњи непрекидни капацитет,
- до 31. августа, за гасну годину Г+1, за годишњи прекидни капацитет,
- 15 дана прије почетка гасног квартала/мјесеца, за непрекидни капацитет,
- 6 дана прије почетка гасног квартала/мјесеца, за прекидни капацитет,
- до 12:00 часова, 2 дана прије почетка гасног дана, за непрекидни капацитет,
- до 13:00 часова, 1 дан прије почетка гасног дана, за прекидни капацитет.

Члан 28.

(Одбијање захтјева за приступ)

ОТС може одбити приступ треће стране Систему само због недостатка капацитета, ако због погонских сметњи нема техничких могућности транспорта или због угрожавања сигурности функционисања Система, када би га одобравање захтјеваног капацитета спречавало у извршавању обавеза јавне услуге транспорта и управљања Системом.

ОТС ће одбити приступ треће стране и сагласно Закону, донијети образложено рјешење о одбијању приступа Систему због недостатка захтјеваног капацитета, ако се у остављеном року (из члана 26.) подносилац Захтјева не изјасни по обавјештењу о расподјељеним количинама, или не достави измијењен Захтјев.

ОТС доноси рјешење о одбијању приступа Систему најкасније 30 (тридесет) радних дана од дана пријема Захтјева за приступ Систему.

Члан 29.

(Поступак за годишње непрекидне/прекидне капацитете)

ОТС објављује годишњи позив за непрекидне капацитете најкасније до 31. маја у текућој гасној години Г, за наредне три гасне године Г+1, Г+2 и Г+3, за: улазни/излазни капацитет за одређени Улаз/Излаз, ако има капацитета за расподјелу.

Подносилац подноси посебне Захтјеве за сваку гасну годину Г+1, Г+2 и Г+3.

Рок за подношење Захтјева за гасне године Г+1, Г+2 и Г+3 је последњи дан јуна, који се сматра за дан подношења Захтјева.

ОТС објављује годишњи позив за прекидне капацитете у свакој гасној години Г, за гасну годину Г+1, најкасније до 15. јула за улазни/излазни капацитет ако за одређени Улаз/Излаз није расподјељен цјелокупни годишњи непрекидни улазни капацитет.

Рок за подношење Захтјева је до 15. августа за гасну годину Г+1, који се сматра за дан подношења Захтјева.

Члан 30.

(Поступак за кварталне/мјесечне непрекидне/прекидне капацитете)

ОТС објављује позив за непрекидне капацитете за гасни квартал/мјесец, најкасније 20 (двадесет) радних дана прије почетка гасног квартала/мјесеца, за улазни/излазни капацитет на сваком Улазу/Излазу.

Рок за подношење Захтјева је 18 (осамнаест) радних дана прије почетка гасног мјесеца, односно гасног квартала.

ОТС објављује позив за прекидне капацитете за гасни квартал/мјесец, најкасније 9 (девет) радних дана прије почетка гасног квартала/мјесеца за улазни/излазни капацитет на сваком Улазу/Излазу, када има капацитета за расподјелу.

Рок за подношење Захтјева је 8 (осам) радних дана прије почетка гасног квартала/мјесеца.

Члан 31.

(Поступак за дневне непрекидне/прекидне капацитете)

На захтјев Корисника за непрекидни капацитет ОТС, најкасније до 12:00 часова, 3 (три) радна дана прије гасног дана на који се захтјев односи, обавјештава Корисника о расположивом дневном непрекидном капацитету за захтјевани Улаз/Излаз.

Рок за подношење Захтјева је до 16:00 часова 3 (три) дана пре почетка гасног дана.

На захтјев Корисника за прекидни капацитет ОТС, најкасније до 11:00 часова, 1 (један) дан прије почетка гасног дана на који се захтјев односи, обавјештава Корисника о расположивом дневном прекидном капацитету за захтјевани Улаз/Излаз.

Рок за подношење Захтјева је до 12:00 часова 1 (један) дан пре почетка гасног дана.

5. УСЛОВИ ЗА ПРИКЉУЧЕЊЕ ОБЈЕКТА КОРИСНИКА НА ТРАНСПОРТНИ СИСТЕМ

Члан 32.

(Јавност поступка за прикључење на Систем)

ОТС је дужан омогућити физичко прикључење објекта сваког правног лица које то захтијева на принципу јавности, недискриминације и чувања пословне тајне, а у складу са техничким могућностима и у зависности од степена оптерећености Система.

Ако су тренутно испуњени технички услови за прикључење, ОТС не може одбити прикључење на Систем због потенцијалног недостатка капацитета у будућности.

Члан 33.

(Одбијање приступа због мањка капацитета или недостатка прикључка)

Уколико одбије приступ Систему због мањка капацитета или недостатка прикључка, ОТС је дужан да планира и изврши неопходне радове на Систему, којима ће отклонити разлог одбијања приступа, у мјери у којој је то економично или је потенцијални Корисник сагласан да плати та побољшања.

Неопходни радови се планирају у оквиру десетогодишњег плана развоја Система. Релевантни финансијски аранжмани подлијежу одобрењу РЕРС-а кроз поступак давања сагласности на десетогодишњи план развоја. Трошкови предметних инвестиција покривају се тарифним ставовима за транспорт природног гаса.

Потенцијални Корисници којима је ОТС одбио приступ на Систем могу затражити од РЕРС-а одобрење за изградњу директног гасовода у складу са Законом о гасу и Правилником о изградњи директних гасовода.

Члан 34.

(Повезивање Система)

Међусобно повезивање појединих дијелова гасног система обавља се ради стварања услова за сигурно и поуздано снабдијевање Корисника и енергетских субјеката гасом.

ОТС, оператори повезаних система и Корисници могу предложити реконструкцију постојећих и изградњу нових објеката ради повећања њиховог транспортног капацитета, а у циљу стварања услова за повећање сигурности снабдјевања и развој Система.

РЕРС може, под условима одређеним Законом о гасу, изузети нову инфраструктуру из правила о регулисаном приступу и цијенама за приступ треће стране Систему.

Повезивање произвођача гаса, система складишта природног гаса, дистрибутивних система и крајњих купаца гаса на Систем, врши се у складу са Уговором о прикључењу.

Члан 35.

(Услови прикључења на Улазу/Излазу)

Технички услови за повезивање Система као и технички услови за прикључење на Систем, које дефинише ОТС, су идентични и њихова сврха је стварање неопходних услова за безбједан и поуздан рад повезаних система.

Без обзира који се објекат/систем прикључује на Улазу/Излазу Система, поступак прикључења је исти.

Тачке повезивања сусједних Система су уједно и мјеста разграничења власништва и одговорности за гас. Мјерења се врше на примопредајним станицама (ППС). ППС на излазу са узгасног Система се користи за комерцијална мјерења, а ППС на улазу у низгасни Систем користи се за контролна мјерења. Ако постоји само једна ППС, онда је она комерцијална.

Члан 36.

(Прикључење на Систем)

Поступак прикључења, технички услови и тарифе за прикључење на Систем биће дефинисани у акту Правила и тарифе за прикључење на транспортни систем, који ОТС доноси уз сагласност РЕРС-а.

ОТС је дужан да на својој интернет страници објави процедуру за прикључење, са обрасцима, упутствима и редоследом свих активности субјекта који се прикључује, најкасније 15 дана од дана ступања на снагу акта из претходног става.

6. ЗАХТЈЕВИ ЗА МЈЕРНЕ УРЕЂАЈЕ И МЕТОДЕ МЈЕРЕЊА КОЛИЧИНА И КВАЛИТЕТА ПРИРОДНОГ ГАСА

Члан 37.

(Мјерење природног гаса)

Мјерење природног гаса је процес утврђивања запреминског протока, хемијског састава, квалитета и температуре природног гаса, као и притиска на Улазу/Излазу.

Мјерење запреминског протока природног гаса се врши најмање на свим улазним и излазним тачкама Система.

На Систему постоји и мјерна опрема за некомерцијална мјерења: сопствене потрошње и за мјерења гаса за технолошке потребе Система.

Мјерење протока природног гаса на мјерним и мјерно-регулационим станицама се врши помоћу мјерне опреме која се састоји од примарне (ултразвучно мјерило, мјерило са турбином, мјерило са ротационим клиповима), секундарне (претварачи притиска и температуре) и терцијарне опреме (рачунари протока и коректори запремине).

Хемијски састав природног гаса утврђује се анализом помоћу процесног гасног хроматографа (у даљем тексту ПГХ).

Уређаји који сачињавају мјерни систем морају задовољавати захтјеве закона и прописа из области законске метрологије и стандардизације у Републици Српској.

Члан 38.

(Употреба података добијених мјерењем)

Подаци добијени мјерењем количина природног гаса се користе за:

- утврђивање преузетих/испоручених дневних количина гаса на свим Улазима/Излазима;

- утврђивање дневних количина по Корисницима на свим Улазима/Излазима;
- утврђивање дневних количина дебаланса за сваког Корисника;
- израду извештаја и испостављање рачуна за услугу транспорта;
- израчунавање сопствене потрошње и губитака природног гаса на Систему;
- достављање података операторима повезаних Система;
- прогнозу потрошње природног гаса на Излазима и друге сврхе.

Члан 39.

(Мјерни интервали и подаци)

Мјерни интервали за мјерење количина природног гаса су: сатни, дневни и обрачунски период. Минимум мјерених и израчунатих података за мјерне интервале, осим сатног, обухвата:

- протеклу запремину природног гаса у радним условима;
- протеклу запремину природног гаса у стандардним условима;
- притисак и температуру природног гаса и
- просјечни хемијски састав и просјечну доњу топлотну вредност измјереног гаса.

Члан 40.

(Дозвољене грешке мјерне опреме)

Мјерна опрема мора да обухвата цјелокупан опсег мјерења протекле запремине гаса, са релативном грешком мјерења која је одређена класом тачности мјерила.

Дозвољена укупна релативна грешка, при мјерењу мјерилом класе тачности 1, мора бити у прописаним границама и износи:

- $\pm 2\%$ за вриједности $Q_{\min} \leq Q \leq Q_t$ и
- $\pm 1\%$ за вриједности $Q_t \leq Q \leq Q_{\max}$,

гдје је:

Q_t - тачка прелома дозвољене границе релативне грешке показивања мјерила и зависи од величине и опсега мјерила, сагласно правилнику који прописује метролошке услове за проточна мјерила за запремину гаса.

Члан 41.

(Испитивање и контрола мјерне опреме)

Подзаконским актима из области метрологије Републичког завода за стандардизацију и метрологију Републике Српске дефинисани су: мјерна опрема која подлијеже обавезном испитивању и верификацији, интервали за обавезно испитивање и периоди важења жига. У циљу потврде исправности рада мјерних уређаја провјере могу бити и чешће.

Испитивање мјерне опреме уграђене на Систему врше представници овлашћене метролошке лабораторије.

Ванредно испитивање мјерне опреме може се извршити и на писани захтјев Корисника у било ком тренутку. Трошкове ванредног испитивања сноси Корисник или ОТС у зависности од резултата испитивања.

Контролу мјерне опреме врши ОТС непосредно на Систему најмање једном годишње и у случају сумње у исправност мјерења приступиће се поступку испитивања.

Члан 42.

(База података о мјерној опреми)

ОТС води базу података о мјерној опреми, за свако мјерно мјесто.

База података о локацијама уградње мјерне опреме садржи:

- назив Улаза/Излаза преко којег се природни гас преузима/испоручује;
- назив Корисника;
- број мјерних/регулационих линија.

База података о мјерној опреми садржи и спецификацију мјерне опреме по свакој мјерној линији која садржи следеће податке:

- назив произвођача, тип мјерила, врста/модел;
- јединствени фабрички број и година производње;
- класа притиска;
- мјесто уградње;
- година баждарења и информација о постојању пломбе.

Члан 43.

(Даљинско прикупљање података)

Даљинско прикупљање података са Улаза/Излаза се врши помоћу јединственог рачунарског система за контролу и прикупљање података (SCADA), који се састоји од сервера са радним станицама и терминалима и удаљених телеметријских станица (у даљем тексту: УТС) са придруженом опремом на станици.

Величине које се прикупљају са Улаза/Излаза који су опремљени са УТС-ом су притисак, температура, тренутни проток и количине природног гаса на радним и стандардним условима. Такође се прикупљају и аларми, стања дигиталних улаза-статуси као и рачунате величине. УТС је опремљен и локалном базом коју чине сатни и дневни логови.

Члан 44.

(Валидација података)

Валидација података је провјера мјерних података коју врши ОТС прије њиховог уноса у дневне извјештаје.

Сврха валидације мјерних података је да се утврди да ли су прикупљени подаци потпуни и тачни.

Приликом валидације упоређују се обрачунате количине природног гаса израчунате преко коректора и мјерила. Ако је разлика већа од 3% врши се додатна провјера.

Подаци добијени приликом валидације се упоређују са подацима из претходног обрачунског периода, као и са подацима за исти обрачунски период у претходним годинама.

Члан 45.

(Корекција података)

У случају када уређај није мјерио количине природног гаса у одређеном периоду или је регистровање мјерних података било непотпуно или се испитивањем мјерне опреме утврди да је мјерење било нетачно, ОТС ће извршити корекцију невалидних мјерних података методом процјене количина.

Процјена количина се врши према следећем редослиједу, а на основу:

- података са примарне и секундарне мјерне опреме са УТС-а или резервне мјерне опреме, ако су за такво мјерно место расположиви подаци;
- података са интерних атестираних мјерила протока природног гаса;
- просјечно преузетих количина природног гаса у претходним периодима, под условом да је преузимање природног гаса у тим периодима приближно једнако;
- норматива и евиденције производних јединица, радних часова или других показатеља оператора повезаног система на Улазу/Излазу.

Период за који се може вршити корекција невалидних мјерних података може износити најдуже деведесет (90) дана.

ОТС ће обавјестити оператора повезаног система или крајњег купца о извршеној корекцији мјерних података и извршити исправку обрачуна услуге транспорта по Уговору између ОТС-а и Корисника.

Члан 46.

(Право приступа мјерним подацима)

ОТС је дужан да Кориснику омогући увид у мјерне податке са Улаза/Излаза за које је уговорио капацитет на начин да не буде нарушена повјерљивост података осталих корисника тог Улаза/Излаза.

ОТС Кориснику електронском поштом доставља дневни извјештај са Улаза/Излаза за које је уговорио капацитет на начин да не буде нарушена повјерљивост података осталих Корисника тог Улаза/Излаза. Мјесечни извјештаји се размјењују поштом.

Члан 47.

(Квалитет и хемијски састав гаса)

Природни гас који је преузет/испоручен на Улазу/Излазу сматра се хомогеном смјешом, односно сматра се да је природни гас истог хемијског састава и квалитета за све Кориснике на том Улазу/Излазу.

ОТС је обавезан преузети у Систем гас који квалитетом одговара страндарду квалитета гаса и који задовољава услове притиска, Wobbe индекса и других својстава природног гаса утврђених прописима и овим Правилима рада.

Природни гас који се преузима/испоручује на Улазу/Излазу не смије да садржи чврсте нечистоће, смолу или супстанце које производе смолу и течности као што су угљоводоници, кондензати, гликоли, вода и слично.

Члан 48.

(Хемијски састав природног гаса на Улазу/Излазу)

Својства природног гаса на Улазу морају бити у складу и са следећим вриједностима:

Хемијски састав:

метан C1	минимално 90 молских процента
етан C2	максимално 4 молска процента
пропан C3, бутан C4	максимално 2 молска процента
азот + угљен-диоксид	максимално 5 молских процента
садржај сумпора водоник-сулфид	максимално 5 mg/m ³
сумпор из меркаптана	максимално 5,6 mg/m ³
сумпор укупно	максимално 20 mg/m ³
Тачка росе воде:	- 5°C (на 40 bar, манометарски)
Доња топлотна вриједност (H _d):	34.500 ± 1.500 kJ/m ³ .

Члан 49.

(Параметри природног гаса на Улазу/Излазу)

Природни гас који се преузима/предаје на Улазу/Излазу са Система мора да испуни услове у погледу састава, топлотне вриједности, притиска, Wobbe индекса и других својстава природног гаса утврђених прописима и овим Правилима.

Притисак природног гаса, који се преузима/испоручује на Улазу/Излазу Система, утврђује се Споразумом о радном режиму са оператерима повезаних система, произвођачем природног гаса и крајњим купцима повезаним на Систем. Притисак природног гаса који се на Излазу испоручује операторима дистрибутивног система мора бити мањи од 16 bar.

Природни гас који се преузима/предаје на Улазу/Излазу Система мора да буде такав да доњи Wobbe-ов индекс буде у границама од 42 - 46 MJ/m³.

Члан 50.

(Обрачунска енергија природног гаса)

На мјерним мјестима на којима постоји процесни гасни хроматограф (у даљем тексту: ПГХ) интегрисан са рачунаром протока, обрачунска енергија се узима са мјерног мјеста.

На мјерним мјестима на којима нема процесног гасног хроматографа, врши се израчунавање обрачунске енергије, прерачунавањем измјерене количине природног гаса са стандардних услова на нормалне услове и множењем са горњом топлотном вриједношћу (GCV 25/0) која је изражена у kWh/m³ (преузета са мјерних мјеста која имају процесни гасни хроматограф).

Израчунавање обрачунске енергије у kWh:

$$E \text{ (kWh)} = V \text{ (m}^3\text{(0}^\circ\text{C; 1,01325 bar))} \times \text{GCV (kWh/m}^3\text{)} \quad (\text{заокружено на цијели број})$$

$V \text{ (m}^3\text{(0}^\circ\text{C; 1,01325 bar))}$ – количина природног гаса изражена у m^3 при нормалним условима стања

$\text{GCV (kWh/m}^3\text{)}$ – горња топлотна вриједност (25/0)

Прерачунавање измјерене количине природног гаса са стандардних услова (15°C ; $1,01325 \text{ bar}$), на нормалне услове (0°C ; $1,01325 \text{ bar}$) врши се коефицијентом корекције, који укључује температурну корекцију и корекцију због стишљивости природног гаса.

$$\text{m}^3\text{(0}^\circ\text{C; 1,01325 bar)} = \text{m}^3\text{(15}^\circ\text{C; 1,01325 bar)} / K \quad (\text{заокружено на цијели број})$$

Коефицијент корекције K утврђују два сусједна оператора, на тачки интерконекције на основу Споразума о радном режиму, као средњу вриједност из претходне године, док се горња топлотна вриједност гаса (GCV 25/0) одређује помоћу процесног гасног хроматографа на нивоу гасног дана.

ОТС ће обезбједити Корисницима (на свим Улазима/Излазима) и Управи за индиректно опорезивање (на тачкама интерконекције), осим обрачунске енергије и податке о транспортованим количинама природног гаса у m^3 ($T=15^\circ\text{C}$, $p=1,01325 \text{ bar}$).

Члан 51.

(Дозвољена одступања – мијешање гаса)

ОТС може да одбије преузимање природног гаса на Улазу ако хемијски састав и/или доња топлотна вриједност одступају од вриједности дефинисаних у члану 48. ових Правила рада.

Изузетно, транспорт природног гаса чији хемијски састав и/или доња топлотна вриједност одступају од дефинисаних у члану 48. ових Правила рада мора бити договорен између ОТС-а и Корисника који могу да одбију преузимање таквог гаса на излазној тачки, ако нису дали претходну сагласност.

Корисник Система обавезан је обавијестити ОТС о свим околностима које могу утицати на рад транспортног система или на квалитет гаса и то најмање 5 (пет) радних дана унапријед за предвиђене околности, а без одлагања за непредвидиве околности.

Члан 52.

(Мјерна опрема за утврђивање квалитета природног гаса)

За одређивање квалитета природног гаса користе се гасни хроматографи.

Гасни хроматографи могу бити: процесни гасни хроматографи и лабораторијски хроматографи.

ПГХ се уграђује на Улазима/Излазима гдје се може очекивати одступање квалитета од прописаног, а обавезно на Улазима на којима је протекла количина енергије већа од 5 милиона kWh/дан. Резултати добијени са ПГХ се примјењују на све низгасне Излазе, уколико између локације ПГХ и предметних Излаза нема Улаза.

Акредитована лабораторија контролише рад гасних хроматографа.

ОТС доставља Кориснику мјесечни извештај о квалитету природног гаса издат од стране акредитоване лабораторије.

7. ПОМОЋНЕ УСЛУГЕ

Члан 53.

(Пружање помоћних услуга)

Помоћне услуге, потребне за приступ и рад Система, укључујући уравнотежење, умјешавање и утискивање инертних гасова, Корисницима се пружају на принципима недискриминације и слободног тржишта.

Све врсте помоћних услуга биће дефинисане у појединачним Уговорима између ОТС-а и Корисника.

Члан 54.

(Количине гаса за помоћне услуге)

Количине природног гаса потребне за извршавања функција ОТС-а тј. количине гаса потребне за функционисање Система утврђује ОТС.

Као основа за израчунавање се користи реализована потрошња на мјестима испоруке за претходну годину и коригује се у складу са планираним новим потребама Система.

Ове количине гаса су саставни дио укупно транспортованих количина гаса и за њихов транспорт мора бити резервисан потребни капацитет.

Количине природног гаса потребне за извршавања функција транспорта тј. количине гаса за погон компресора, предгријавање гаса и за надокнаду дозвољених губитака гаса на Систему обезбјеђује ОТС.

Члан 55.

(Набавка гаса за помоћне услуге)

ОТС је дужан да набави потребне количине природног гаса за извршавање својих функција и изврши закуп потребних транспортних и складишних капацитета у складу са јавним, недискриминаторним и тржишним процедурама у постојећим тржишним условима.

Ако гас потребан за извршавање ових функција набавља изван Републике Српске и БиХ, ОТС је дужан закупити потребни транспортни капацитет код повезаних оператера и потребни капацитет за складиштење гаса за ове намјене.

Члан 56.

(Услуге уравнотежења Система)

Одредбе везане за дебаланс и уравнотежење Система као и одређивање накнаде за дебаланс ће бити садржане у документу „Правила и тарифе за балансирање транспортног система природног гаса“, који ОТС доноси уз сагласност РЕРС-а.

8. ТЕХНИЧКИ И ДРУГИ УСЛОВИ ЗА ПОВЕЗИВАЊЕ И РАД ТРАНСПОРТНОГ СИСТЕМА

Члан 57.

(Повезивање транспортних система сусједних држава)

Повезивање Система са транспортним системом друге државе, ради омогућавања прекограничног транспорта гаса, обавља се изградњом интерконектора.

Технички детаљи везани за планирање, изградњу и рад интерконектора регулишу се уговором о повезивању између ОТС-а и оператера транспортног система сусједне државе.

РЕРС доноси акт о изузећу за нове гасне интерконекције у складу са процедуром дефинисаном у Закону о гасу.

Члан 58.

(Споразум о радном режиму на Улазу/Излазу Система)

ОТС и повезани оператер, односно произвођач природног гаса, закључују Споразум о радном режиму (у даљем тексту СРР) којим међусобно усаглашавају режиме управљања и рада повезаних система и уређују друга питања од значаја за поуздано преузимање/предају и транспорт природног гаса.

Изузетно, ОТС може закључити споразум о радном режиму и са крајњим купцем чији су објекти прикључени на Систем ОТС-а.

Одредбе СРР-а се могу разликовати за различите Улазе/Излазе Система.

ОТС на захтјев Корисника обезбјеђује увид у поједине одредбе СРР-а.

Члан 59.

(Елементи споразума о радном режиму)

СРР садржи нарочито:

- спецификацију опреме и уређаја на мјесту повезивања два система, односно мјесту прикључења објекта произвођача/крајњег купца и ближе одређење локације;
- техничке захтјеве за размјену сигнала и услове приступа сигналима за управљање;
- начин и рокове обавјештавања о најављеним количинама, прихвату најави, начину и роковима размјене мјерних података на месту примопредаје природног гаса и других података од значаја за поуздан транспорт природног гаса;
- захтјеве у погледу максималног часовног протока, минималног и максималног радног притиска прописаног на мјесту примопредаје природног гаса;
- сагласност уговорних страна за приступ мјерној и другој опреми од значаја за поуздану примопредају гаса;
- обавеза заштите комерцијално осјетљивих података;
- начин обавјештавања и поступања за случај настанка поремећаја рада повезаних система и у другим ванредним ситуацијама;
- и друге услове од значаја за поуздан транспорт природног гаса.

9. ПРИНЦИПИ И МЕХАНИЗМИ ЗА РАСПОДЈЕЛУ КАПАЦИТЕТА И ПРОЦЕДУРЕ ЗА УПРАВЉАЊЕ ЗАГУШЕЊИМА ТРАНСПОРТНОГ СИСТЕМА

Члан 60.

(Технички критеријуми за одобравање/одбијање захтјева)

При испитивању и оцјени Захтјева Корисника, ОТС код расподеле капацитета узима у обзир следеће техничке критеријуме:

- укупан технички капацитет Система и могућност да осигура тражени капацитет у планираном периоду на свим Улазима/Излазима Система,
- однос притиска гаса на Улазу и захтијевањег притиска на Излазу,
- квалитет гаса (хемијски састав, доња топлотна вриједност, дозвољена одступања),
- техничке могућности мјерне и регулационе опреме на гасним станицама и
- утицај планираних радова одржавања на технички капацитет дијелова Система.

Члан 61.

(Поступак расподеле капацитета)

ОТС врши расподелу капацитета на сваком Улазу/Излазу на следећи начин:

- када је сума захтјеваних капацитета за Улаз/Излаз за одређени временски период мања или једнака капацитету за расподелу, ОТС ће усвојити све Захтјеве и сваком подносиоцу Захтјева расподјелити захтјевани капацитет;

- када је сума захтјеваних капацитета за Улаз/Излаз за одређени временски период већа од капацитета за расподјелу, ОТС расподјелује сваком подносиоцу Захтјева капацитет пропорционално капацитету који је захтјевао.

ОТС доставља сваком подносиоцу Захтјева Рјешење о одобравању приступа Систему, које се сматра прихватањем понуде, када је додјељени капацитет једнак или већи од минимално захтјеваног капацитета из Захтјева подносиоца.

Ако након расподјеле ОТС утврди да је додјељени капацитет мањи од минималног капацитета из Захтјева, ОТС обавјештава подносиоца захтјева о резултату расподјеле и позива га да захтјев измјени, сагласно капацитету који му је додјељени, у примјереном року из члана 26.

Ако се у остављеном року подносилац не изјасни или не достави измјењен Захтјев, сматра се да је одбио нову понуду ОТС-а. У том случају, ОТС ће, сагласно Закону, донијети образложено рјешење о одбијању приступа Систему због недостатка захтјеваног капацитета у року од 5 (пет) дана од дана извршене расподјеле.

Ако подносилац Захтјева у остављеном року достави измјењен захтјев у складу са обавјештењем, сматра се да је прихватио нову понуду ОТС-а.

Члан 62.

(Пренос права коришћења капацитета)

Корисник има право да уступи Уговор другом Кориснику или да измјени Уговор у циљу умањења уговореног капацитета, ако други Корисник прихвата коришћење тог капацитета, уз сагласност ОТС-а, под условима прописаним законом који уређује облигационе односе и на начин утврђен Правилима рада (у даљем тексту: пренос права коришћења капацитета).

Пренос права коришћења капацитета је дозвољен за годишње непрекидне и прекидне капацитете, а није дозвољен за кварталне, мјесечне и дневне капацитете.

Минимални уговорени капацитет за који Корисник може да пренесе право коришћења капацитета износи 20.000 kWh/дан.

Уколико се преноси право коришћења капацитета, транспорт природног гаса по основу пренијетог права почиње првог гасног дана у мјесецу, који следи после мјесеца у којем се нови Уговор и Анекс Уговора, односно Уговор о уступању Уговора о транспорту природног гаса (у даљем тексту: Уговор о уступању) сматрају закљученим.

Корисник који преноси право коришћења капацитета и Корисник на кога се преноси право коришћења капацитета, подносе ОТС-у приједлог за пренос права коришћења капацитета (у даљем тексту: приједлог). Уколико Корисник врши пренос права коришћења капацитета на више Корисника, дужан је да ОТС-у поднесе одвојене приједлоге.

Приједлог се подноси најкасније 30 (тридесет) радних дана прије почетка гасног мјесеца на који се приједлог односи садржи:

- податке о Корисницима (ко и на кога преноси право коришћења капацитета);
- ознаку Улаза/Излаза на који се односи пренос права коришћења капацитета;
- капацитет у kWh/дан који се преноси и врсту капацитета;
- планиране количине природног гаса са мјесечном динамиком;
- гасни дан у којем отпочиње транспорт.

Подносиоци уз приједлог достављају ОТС-у и предуговор којим предлажу уступање Уговора односно пренос дијела капацитета, под условом да је ОТС сагласан са истим.

Подносиоци не могу мијењати/опозвати приједлог након његовог достављања ОТС-у.

Када подносиоци приједлога не испуњавају услове из ових Правила рада, ОТС ће о томе писмено обавјестити подносиоце.

Када се поднијетим приједлогом тражи уступање Уговора, ОТС по пријему приједлога позива Корисника да у остављеном року достави средство обезбјеђења плаћања за услугу транспорта или да изврши уплату аванса.

Ако Корисник достави тражено средство обезбјеђења плаћања односно уплати аванс у одређеној висини и у остављеном року, ОТС ће најкасније 10 (десет) радних дана прије

почетка гасног мјесеца у којем почиње транспорт обавијестити подносиоце приједлога да даје пристанак на предложени споразум о уступању Уговора.

Када се приједлог односи на дио капацитета, ОТС по пријему приједлога позива Корисника да у остављеном року достави средство обезбеђења плаћања за услугу транспорта или да изврши уплату аванса у износу који одговара дијелу капацитета чији се пренос уговора.

Ако Корисник у року који одреди ОТС достави тражено средство обезбеђења плаћања, ОТС ће најкасније 10 (десет) радних дана прије почетка гасног мјесеца у којем почиње транспорт обавијестити подносиоце да је њихове приједлоге прихватио као понуде за измјену, односно закључење новог Уговора.

Анекс Уговора и нови Уговор, односно анекси Уговора, сматрају се закљученим даном потписивања.

У прилогу обавјештења о одобравању приједлога, ОТС доставља примјерак потписаног Уговора, односно анекса Уговора ради обезбеђења доказа о склопљеном послу.

Члан 63.

(Куповина/продаја гаса на виртуелној тачки)

Куповина/продаја природног гаса може да се реализује и на виртуелној тачки трговине, о чему су Корисници дужни обавијестити ОТС достављањем обавјештења о куповини/продаји.

Члан 64.

(Ограничење прекидног капацитета)

ОТС има право да изврши ограничење или прекид прекидног капацитета на Улазима /Излазима уколико по пријему најаве за наредни гасни дан утврди да су најављене количине природног гаса за наредни дан веће од техничког капацитета за одређени Улаз/Излаз.

ОТС ће извршити ограничење прекидног капацитета тако да се прекид реализује са најмањим бројем ограничења, водећи рачуна о висини недостајућег капацитета, учесталости и трајању прекида у претходном периоду и интегритету Система.

Најмање 4 сата прије почетка ограничења ОТС ће Кориснику доставити обавјештење о ограничењу прекидног капацитета, које садржи:

- Улаз/Излаз на који се ограничење односи;
- период ограничења прекидног капацитета;
- захтјевани ниво ограничења изражен у kWh/дан и kWh/h.

ОТС обавјештава Кориснике најмање 4 (четири) сата раније о престанку ограничења прекидног капацитета.

ОТС објављује извјештај о извршеним прекидима за претходну гасну годину до 1.септембра сваке године, који садржи:

- Улаз/Излаз;
- захтјевани и остварени период ограничења прекидног капацитета;
- захтјевани и остварени ниво ограничења изражен у kWh/дан.

ОТС евидентира укупни број, трајање прекида и обим ограничења за сваку гасну годину.

Члан 65.

(Уводне напомене о поступку најављивања количина)

Сваки Корисник је дужан да пошаље најаву (номинацију) количина природног гаса за преузимање у Систем и испоруку из Система за сваки гасни дан (у даљем тексту: Најава), како би ОТС могао да планира и управља радом Система. Прихватање Најаве од стране ОТС-а је услов извршења Уговора у гасном дану на који се Најава односи. Подаци из прихваћене дневне најаве обавезујући су за Корисника, а ОТС има право да их користи у складу са Правилима и закљученим Уговором.

Најава Корисника за сваки гасни дан се шаље за сваки Улаз/Излаз појединачно и не може прелазити збир уговорених капацитета Корисника на одређеном Улазу/Излазу.

Корисник који је за исти Улаз/Излаз уговорио капацитет по основу више Уговора, доставља ОТС-у једну збирну Најаву за одређени Улаз/Излаз.

Корисник слањем Најаве обавјештава ОТС о дневним количинама природног гаса које планира да преда/преузме у/из Систем/а, изражене у kWh/дан.

Промјена најаве је најаву којом се замјењује претходна Најава.

Сума количина гаса одређеног Корисника, из најаве за један гасни дан, на Улазу мора бити једнака суми најаве тог Корисника на Излазу.

ОТС утврђује сатни проток као количник најављене дневне количине гаса и:

- броја 24, за Најаву извршену прије почетка гасног дана;
- броја преосталих часова до краја гасног дана из Промјене најаве унутар дана.

Сатни проток за Улаз/Излаз се изражава у kWh/h.

Максимални дозвољени сатни проток изражен на Улазу/Излазу износи 1/16 дневне количине из Најаве.

Промјена најаве постаје обавезујућа за Корисника од почетка одређеног сата који у складу са Правилима слиједи иза сата у којем се промена најаве сматра прихваћеном.

Члан 66.

(Недељна најаву количина)

Корисник доставља ОТС-у најаву за наредну гасну недељу у периоду од уторка у 10:00 часова до четвртка у 10:00 часова сваке недеље, наводећи дневне количине гаса за сваки гасни дан наредне гасне недеље (у даљем тексту: Недељна најаву).

У случају да корисник не пошаље Недељну најаву до рока утврђеног у претходном ставу, ОТС ће га исти дан контактирати с циљем да разријеше ову ситуацију.

Упркос томе, све док Недељна најаву није достављена, валидном ће се сматрати Недељна најаву количина за претходну недељу.

Недељна најаву, у kWh/дан, мора да садржи податке о:

- Кориснику;
- Улазу/Излазу, са количином природног гаса по данима на Улазу/Излазу.

ОТС неће прихватити Недељну најаву у следећим случајевима:

- ако су најављене дневне количине природног гаса веће од Распољивог капацитета Корисника за одређен Улаз/Излаз;
- ако је у Распореду одржавања планирано да природни гас неће бити преузет у Систем или испоручен из Система одређеног дана за одређен Улаз/Излаз;
- ако сума количина природног гаса, које је Корисник најавио на Улазу, није једнака суми најављених количина природног гаса на Излазу.

Члан 67.

(Дневна најаву количина)

Корисник доставља ОТС-у дневну најаву од 10:00 до 12:00 часова текућег дана за наредни гасни дан на који се Најава односи (у даљем тексту: Дневна најаву).

Дневна најаву, у kWh/дан, мора да садржи:

- податке о Кориснику и гасни дан на који се Најава односи
- Улаз/Излаз и најављену количину природног гаса на Улазу/Излазу и
- максимални сатни проток, изражен у kWh/h.

ОТС неће прихватити Дневну најаву у следећим случајевима:

- ако су најављене дневне количине природног гаса веће од Распољивог капацитета Корисника за одређен Улаз/Излаз;
- ако је у Распореду одржавања планирано да природни гас неће бити преузет у Систем или испоручен из Система одређеног гасног дана за одређен Улаз/Излаз;
- ако је најављени максимални сатни проток изражен у kWh/h на Улазу/Излазу износи више од 1/16 дневне количине из Најаве;
- ако сума количина природног гаса из свих најаву на Улазима није једнака суми количина природног гаса из свих најаву на Излазима за тај гасни дан;

Уколико ОТС не прихвати најаву, Корисник може да достави нову Дневну најаву.

Ако Корисник није доставио Дневну најаву за гасни дан или је доставио, а она није прихваћена, сматра се да је за Корисника обавезујућа она најава која је била прихваћена за тај гасни дан из Недељне најаве.

Ако Корисник није доставио Дневну најаву, нити је најава за тај гасни дан била прихваћена у Недељној најави, или Недељна најава није достављена, сматра се да је Дневна најава једнака нули.

Најава коју ОТС није одбио до 16:00 часова у дану који претходи гасном дану на који се Најава односи, сматра се прихваћеном.

Члан 68.

(Промјена најаве количина)

Корисник може да достави ОТС-у нову Најаву са измјењеним подацима (у даљем тексту: Промена најаве) до 16:00 часова у гасном дану на који се најава односи.

Промјена најаве мора да садржи:

- све елементе које садржи Најава;
- вријеме почетка Промјене најаве;
- Најаву на коју се Промјена најаве односи.

ОТС може да одбије Промјену најаве под истим условима као и Најаву, о чему обавјештава Корисника.

Када ОТС не прихвати Промјену најаве сматра се да је за Корисника обавезујућа она најава која је последња прихваћена од стране ОТС-а.

Ако ОТС не обавјести Корисника о прихватању промјењене најаве, Промјена најаве се сматра прихваћеном по истеку 4 (четири) часа након њеног достављања.

Почетак примјене Промјене најаве је вријеме када настаје промјена протока природног гаса на одређеном Улазу/Излазу. ОТС је дужан да примјени Промјену најаве најкасније у првом пуном сату који слиједи 4 (четири) часа након пријема промјењене најаве.

ОТС без одлагања обавјештава Корисника ако настане потреба за ограничењем прекидног капацитета Корисника. Обавјештење ОТС-а о промјени најаве обавезујуће је за Корисника.

Корисник је дужан да достави Промјену најаве у складу са тим обавјештењем. Ако Корисник не достави Промјену најаве, сматраће се да је најавио количине из обавјештења ОТС-а о промјени најаве.

ОТС без одлагања обавјештава Корисника о измјени Дневне најаве ако настане потреба за ограничењем непрекидног уговореног капацитета Корисника, ако настану сметње или непредвиђени поремећај у раду Система.

Члан 69.

(Дневне количине на Излазу/Улазу)

ОТС је дужан да утврди укупне дневне количине природног гаса које су преузете /испоручене на сваком Улазу/Излазу.

Сви Улази/Излази на Систему ОТС-а имају дневна мјерења количина природног гаса.

За Улаз/Излаз са дневним мјерењем ОТС утврђује укупно преузете/испоручене дневне количине природног гаса на основу очитаног стања на мјерној опреми.

Након што утврди укупно преузету/испоручену дневну количину на Улазу/Излазу, ОТС утврђује и дневну количину природног гаса за сваког Корисника на сваком Улазу/Излазу примјеном правила за утврђивање дневне количине природног гаса по Корисницима.

Члан 70.

(Утврђивање дневне количине по Корисницима за Улаз)

Улазне Корисникове дневне количине природног гаса (у даљем тексту: УКДК) представљају збир свих количина природног гаса које су распоређене на Корисника на одређеном Улазу.

За утврђивање дневне количине природног гаса по Корисницима за Улазе примјењује се пропорционални метод, а ако се испуне услови може се користити и договорни метод, уколико се о томе сагласе сви Корисници, који су уговорили годишњи непрекидни капацитет за тај Улаз.

Пропорционалним методом ОТС одређује УКДК за сваког Корисника расподјелом укупне дневне преузете количине природног гаса на одређеном Улазу сразмјерно најављеним количинама из важећих најава за тај Улаз.

Договорним методом Корисници, који су уговорили годишњи капацитет, имају право да се за одређени Улаз договоре о начину расподјеле укупне дневне преузете количине природног гаса. Уколико се Корисници за одређен Улаз одредиле за договорни метод дужни су да о томе склопе међусобни споразум и о томе обавјесте ОТС најкасније 15 (петнаест) дана прије почетка гасне године.

За Улаз за који важи договорни метод, Корисници који су уговорили мјесечни или дневни капацитет, могу да приступе споразуму и о томе обавјесте ОТС. У супротном, ОТС ће сматрати да је расподјелена дневна количина природног гаса за тог Корисника једнака прихваћеној најави за тај гасни дан.

При расподјели дневне количине природног гаса, када се дневне количине по Корисницима утврђују пропорционалном или договорном методом, збир количина које је ОТС преузео за сваког Корисника једнак је укупној дневној количини природног гаса преузетој на одређеном Улазу.

Метод за утврђивање дневних количина природног гаса који је одређен за Улаз важиће за све Кориснике у току цијеле гасне године.

Члан 71.

(Извјештавање о расподјели количина по Корисницима за Улаз)

ОТС доставља сваки дан сваком Кориснику извјештај о расподјели дневне количине природног гаса за одређени Улаз који садржи:

- Улаз и гасни дан;
- укупну дневну количину природног гаса преузету у Систем за тај Улаз;
- дневну количину природног гаса за тог Корисника на том Улазу.

ОТС израђује сљедеће извјештаје о расподјели дневне количине гаса за Улаз:

- Почетни извјештај;
- Кориговани извјештај.

Оператор повезаног Система на Улазу доставља ОТС-у податак о укупно испорученим количинама природног гаса за претходни гасни дан на одређеном Улазу најкасније 3 часа по истеку гасног дана.

Члан 72.

(Почетни извјештај о расподјели за Улаз са договорним методом)

За Улаз за који важи договорни метод расподјеле дневних количина природног гаса, ОТС доставља Корисницима Почетни извјештај о расподјели укупно преузетих количина природног гаса по Корисницима на одређеном Улазу, најкасније 3 часа по истеку гасног дана.

Корисник може доставити ОТС-у образложени приговор на расподјелене количине природног гаса из Почетног извјештаја о расподјели укупно преузетих количина природног гаса по Корисницима на одређеном Улазу, најкасније до 16 часова, првог дана по истеку гасног дана.

Члан 73.

(Кориговани извјештај о расподјели количина по Корисницима за Улаз)

ОТС ће на основу достављеног образложеног приговора сачинити и доставити Корисницима Кориговани извјештај о расподјели укупно испоручених количина природног

гаса по Корисницима на одређеном Улазу, најкасније до 16 часова, другог дана по истеку гасног дана.

Члан 74.

(Извјештај о расподјели за Улаз са пропорционалном методом)

За Улаз за који важи пропорционални метод расподјеле дневних количина природног гаса, ОТС ће сачинити и доставити Корисницима Почетни извјештај о расподјели укупно преузетих количина природног гаса по Корисницима на одређеном Улазу, најкасније 3 часа по истеку гасног дана.

Корисник на одређеном Улазу може да достави ОТС-у образложени приговор на расподјелене количине природног гаса из Почетног извјештаја о расподјели укупно преузетих количина природног гаса по Корисницима на одређеном Улазу, најкасније до 16:00 часова, првог дана по истеку гасног дана.

ОТС ће на основу достављеног образложеног приговора, сачинити и доставити Корисницима Кориговани извештај о расподјели укупно испоручених количина гаса по Корисницима на одређеном Улазу, најкасније до 16:00 часова, другог радног дана по истеку гасног дана.

Уколико ОТС не усвоји образложени приговор Корисника или уколико није било приговора, Почетни извјештај сматраће се Коригованим извјештајем.

Члан 75.

(Расподјела количина на Излазима из Система)

ОТС врши расподјелу количина за претходни гасни дан са Улаза на све Излазе из Система на основу мјерења. Збир количина расподјелених на свим Излазима једнак је количини на Улазу у Систем.

Ако је на неком од Излаза закупљено више од 70% капацитета, укупно закупљеног на Улазу, тада је начело расподјеле да су (n-1) Излаза у складу са измјереним вриједностима на Излазима, а n-ти Излаз је разлика до пуних количина измјерених на Улазу у Систем.

Ако ни на једном Излазу није закупљено више од 70% капацитета закупљеног на Улазу, тада је начело расподјеле да се разлика, до пуних количина измјерених на Улазу, расподјелује пропорционално закупљеним количинама на сваком Излазу.

Члан 76.

(Утврђивање дневне количине по Корисницима за Излаз)

Излазне Корисникове дневне количине природног гаса (у даљем тексту: ИКДК) представљају збир свих количина природног гаса које су распоређене на Корисника на одређеном Излазу.

ОТС распоређује укупне дневне количине природног гаса на Излазу по Корисницима, на основу података о испорученим количинама природног гаса које доставља оператор повезаног низгасног система.

Оператер повезаног система је дужан да до 09:00 часова текућег гасног дана достави ОТС-у расподјелу количина природног гаса на Излазу за претходни гасни дан.

На излазу Крајњег купца ОТС распоређује измјерене количине гаса пропорционално најавама за гасни дан.

Уколико оператор повезаног система не достави ОТС-у информацију о расподјели количина на Излазу, ОТС расподјелује укупне дневне количине пропорционално важећим најавама за тај дан.

Члан 77.

(Извјештаји о расподјели дневне количине по Корисницима за Излаз)

ОТС доставља за сваки дан свим Корисницима извјештај о расподјели дневне количине природног гаса за одређени Излаз који садржи:

- Излаз и гасни дан;
- укупну дневну количину природног гаса, испоручену из Система на том Излазу;

- дневну количину природног гаса за тог Корисника, на том Излазу.
- ОТС израђује следеће извјештаје о расподјели дневне количине природног гаса:
- Почетни извјештај;
 - Кориговани извјештај.

При расподјели дневне количине природног гаса збир количина испоручених сваком Кориснику једнак је укупној дневној количини гаса испорученој на одређеном Излазу.

У случају да на излазу постоји само један Корисник, ОТС обавјештава Корисника о укупним дневним количина на излазу за наведени гасни дан.

ОТС доставља оператору повезаног низгасног Система податак о укупно испорученим количинама природног гаса за претходни гасни дан на одређеном Излазу најкасније до 08:30 часова текућег гасног дана.

Члан 78.

(Извјештаји о расподјели количина на Излазу за гасни мјесец)

Оператер повезаног система доставља ОТС-у информацију о укупно испорученим количинама гаса на одређеном Излазу, расподељеним по Корисницима, за сваки гасни дан најкасније до 16:00 часова другог дана по истеку гасног мјесеца.

На основу добијених информација, ОТС ће сачинити и доставити корисницима Почетни извјештај расподјеле укупно испоручених количина гаса по Корисницима на одређеном Излазу, најкасније до 16:00 часова трећег дана по истеку гасног мјесеца.

Корисник на одређеном Излазу може да достави ОТС-у образложени приговор на расподељене количине природног гаса из Почетног извјештаја најкасније до 16:00 часова, четвртог дана по истеку гасног месеца.

На основу достављеног образложеног приговора на Почетни извештај, ОТС ће сачинити и доставити Корисницима Кориговани извјештај о расподјели укупно испоручених количина гаса за гасни мјесец, по Корисницима на одређеном Излазу, најкасније до 16:00 часова петог дана по истеку гасног мјесеца.

Уколико ОТС не усвоји образложени приговор Корисника или није било приговора, Почетни извјештај сматраће се Коригованим извештајем за гасни мјесец, на Излазу.

Члан 79.

(Корекција дневних количина природног гаса по Корисницима)

Дневне количине природног гаса се коригују по Корисницима у случају накнадно установљене неисправности мјерне опреме или погрешно извршеног обрачуна количине природног гаса.

Корисник и ОТС имају право да у року од 90 (деведесет) дана коригују раније утврђене количине природног гаса на одређеном Улазу/Излазу за одређен временски период.

ОТС је дужан да сачини и достави извјештај за корекцију количина природног гаса свим Корисницима на Улазу/Излазу на којем је коригована количина природног гаса.

Извјештај за корекцију количина природног гаса садржи:

- Улаз/Излаз на који се односи корекција;
- дан на који се односи корекција;
- дневне количине које се коригују;
- дневне количине које се коригују по Корисницима.

ОТС ће због промјене (корекције) количине природног гаса за сваког Корисника испоставити нови обрачун за коришћење система.

Корекција обрачуна на дистрибутивном систему не проузрокује корекцију дневних количина природног гаса по корисницима на транспортном систему.

Корекција дневних количина на једном Улазу/Излазу не проузрокују промјене на другим Улазима/Излазима.

10. ЗАШТИЋЕНЕ ЗОНЕ

Члан 80.

(Пројектовање и изградња гасовода)

Гасоводи се граде по правилу изван насељених мјеста, војних и привредних објеката, жељезничких и аутобуских станица, лука и пристаништа, експлоатационих поља минералних сировина, заштићених области на водном подручју и заштићених подручја за љековите воде.

При избору трасе, пројектовању и изградњи гасовода, потребно је осигурати безбједан и поуздан рад гасовода, као и заштиту људи и имовине, односно потребно је спријечити могућност штетних утицаја околине на гасовод и гасовода на околину.

Приликом изградње нових и реконструкције постојећих објеката не смије се угрозити стабилност, безбједност и поуздан рад изграђених гасовода.

Изграђени објекти у заштитном појасу гасовода, могу се привремено или трајно задржати у складу са прописима о уређењу простора и грађењу.

Члан 81.

(Заштитни појасеви гасовода)

У циљу заштите гасовода успостављају се:

- 1) експлоатациони појас гасовода,
- 2) радни појас гасовода,
- 3) заштитни појас гасовода и
- 4) заштитни појас зграда, индивидуалних стамбених стамбено-пословних објеката.

Дефиниције, положај, облик и димензије појасева из овог члана, у односу на гасовод, дефинисани су посебним правилником о техничким условима за безбједан транспорт природног гаса, који доноси Министарство надлежно за послове енергетике.

Члан 82.

(Зоне опасности)

Простор угрожен од експлозије је простор око гасовода и гасних инсталација у коме је присутна, или се може очекивати присутност експлозивне смјеше запаљивих гасова, пара или прашине са ваздухом, у таквим количинама које захтијевају примјену посебних мјера ради заштите људи и добара, а нарочито примјену посебних мјера у погледу монтаже и употребе електричних уређаја, инсталација, алата, машина и прибора.

Према учесталости појављивања и трајању експлозивне атмосфере угрожени простори из става 1. овог члана класификовани су у три зоне опасности, и то:

- 1) зона опасности од експлозије 0,
- 2) зона опасности од експлозије 1 и
- 3) зона опасности од експлозије 2.

Дефиниције, положај, облик и димензије зона опасности из овог члана, у односу на гасовод, дефинисани су посебним правилником о техничким условима за безбједан транспорт природног гаса, који доноси Министарство надлежно за послове енергетике.

Члан 83.

(Забране у зонама опасности)

У зонама опасности не смију се налазити материје и уређаји који могу проузроковати пожар и омогућити његово ширење.

У зонама опасности од експлозије није дозвољено:

- 1) заваривати и радити са отвореним пламеном,
- 2) уносити и користити прибор за пушење,
- 3) радити са алатом и уређајима који могу, при употреби, изазвати варницу,
- 4) присуство возила која при раду погонског уређаја могу изазвати варницу,
- 5) коришћење електричних уређаја који нису у складу са прописима којима се уређује противексплозивна заштита,
- 6) одлагање запаљивих и самозапаљивих материјала.

При обављању радова у зонама опасности морају се предузети потребне мјере сигурности да би се избјегли пожари и експлозије.

11. ЗАДАЦИ И ОДГОВОРНОСТИ ЕНЕРГЕТСКИХ СУБЈЕКТА И КОРИСНИКА У ОДНОСУ НА ТРАНСПОРТНИ СИСТЕМ

Члан 84.

(Права ОТС-а у односу на Корисника)

У складу са одредбама ових Правила рада ОТС има право да:

- 1) наплати од Корисника услуге транспорта у складу са Уговором,
- 2) активира средство обезбјеђења плаћања ако Корисник у року не измири обавезе,
- 3) ограничи односно прекине транспорт природног гаса због:
 - преоптерећења Система, ако је са Корисником уговорен прекидни капацитет,
 - извођења планираних радова на редовном одржавању Система,
 - прекорачења уговореног капацитета на мјесту примопредаје,
 - предузимања утврђених мјера за случај хаварија, поремећаја у раду Система, наступања опште несташице или других ванредних околности,
 - одступања квалитета природног гаса од уговореног и
 - неплаћања доспјелих обавеза од стране Корисника.
- 4) одбије Најаву или Промјену најаве Корисника ако није поднијета у року, или прелази уговорени капацитет или укупни дозвољени сатни проток на појединачном мјесту примопредаје, или ако количине на Улазу које је Корисник најавио одступају од количина најављених на Излазу, или ако је настало преоптерећење Система у смислу Правила рада, а Корисник је уговорио прекидни капацитет;
- 5) Кориснику обрачуна накнаду за прекорачење уговореног капацитета на појединачном Улазу или Излазу а складу са Правилима рада.

Члан 85.

(Обавезе ОТС према Корисницима)

У складу са одредбама ових Правила рада ОТС има обавезу да:

- 1) сваког гасног дана Кориснику обезбједи приступ Систему у уговореном капацитету, осим када је капацитет по Уговору прекидни,
- 2) преузме на Улазу и испоручи на Излазу у/из Систем/а природни гас уговореног квалитета, у складу са прихваћеном Најавом, у оквиру уговореног капацитета,
- 3) Кориснику обезбједи мјерне податке на Улазу и Излазу за сваки гасни дан и
- 4) Кориснику достави мјесечни извјештај о квалитету природног гаса.

ОТС има и друге обавезе утврђене Законом, Правилима рада као и другим прописима.

ОТС се ослобађа обавезе да за Корисника транспортује најављене количине гаса у слjedeћим случајевима:

- 1) Ако Корисник не обезбједи најављене количине гаса на улазним тачкама (ако ОТС не добије писмену потврду од оператера система повезаног на Улаз у Систем да су обезбјеђене најављене количине гаса).
- 2) Када се примјењују мјере ограничења због опште несташице природног гаса.

- 3) Када се примјењују мјере због краткотрајних поремећаја испоруке природног гаса.
- 4) У случају редовног одржавања које су ОТС и Корисник међусобно усагласили.
- 5) Уколико Корисник не испуњава комерцијалне и/или финансијске услове из Уговора.
- 6) Уколико гасне инсталације Корисника не испуњавају техничке услове.
- 7) Уколико нема слободних капацитета, а закључен је Уговор на прекидној основи.
- 8) У случају наступања ванредних догађаја.

ОТС ће писмено обавијестити Корисника о немогућности испоруке најављених количина гаса. Обавјештење са образложењем ће бити послато истог дана када се утврди да постоје разлози за прекид или умањење испоруке гаса.

Члан 86.

(Права Корисника у односу на ОТС-а)

У складу са одредбама ових Правила рада Корисник има право да:

- 1) на Излазу одбије преузимање природног гаса који не одговара квалитету,
- 2) буде обавјештен о количинама и квалитету природног гаса који предаје и који му се испоручује, као и о дневном протоку на начин прописан Правилима рада,
- 3) захтјева обуставу испоруке природног гаса крајњем купцу који није измирио своје обавезе према Кориснику и
- 4) захтјева провјеру и корекцију података о транспортованим количинама сагласно Правилима рада.

Члан 87.

(Обавезе Корисника према ОТС-у)

У складу са одредбама ових Правила рада Корисник има обавезу да:

- 1) благовремено најави коришћење Система на Улазу и Излазу за сваки гасни дан у ком користи услугу транспорта, и да у складу са прихваћеном најавом обезбједи на Улазу и преузме на Излазу природни гас одговарајућег квалитета, у обиму који није већи од уговореног капацитета,
- 2) плати ОТС-у накнаду за обрачунату услугу по Уговору,
- 3) плати ОТС-у накнаду за случај прекорачења уговореног капацитета,
- 4) у гасном дану обезбједи уравнотежену предају/преузимање природног гаса на Улазу/Излазу и
- 5) обавјештава ОТС о трговини природним гасом уговореној са другим Корисником.

Корисник има и друге обавезе утврђене Законом, Правилима рада као и другим прописима.

Члан 88.

(Повјерљивост података)

ОТС са једне и Корисник са друге стране обезбјеђују тајност комерцијалних, пословних и техничких података које су обје стране достављале у току извршавања обавеза из закона, других прописа, Правила, укључујући и податке из Уговора, као и друге податке који су им доступни.

Повјерљивим комерцијалним, пословним и техничким податком сматрају се подаци и информације које су:

- законом, другим прописом или службеним актом заснованим на закону одређени као пословни, односно комерцијално повјерљив податак;
- подаци у предмету у којем се рјешава о захтјевима за приступ систему, односно жалби на одлуку ОТС-а донијету у овом предмету, под условима утврђеним законом којим се уређује општи управни поступак;
- подаци и цијели документи које су енергетски субјекти, произвођач природног гаса или крајњи купац у извршавању обавеза из закона, прописа и Правила рада посебно означили као повјерљив податак стављањем ознаке повјерљивости.

Сумарни подаци за Улаз/Излаз, не сматрају се повјерљивим, као ни основне информације о раду Система, укључујући информације о поремећајима и другим ванредним околностима и подаци о оптерећењу Система које ОТС објављује у форми која не нарушава повјерљивост информација Корисника.

ОТС или Корисник може открити повјерљиви податак само уз претходну писмену сагласност друге стране. Писмена сагласност одређује за коју се сврху информације или подаци могу објавити.

Корисник може открити повјерљиви податак и без претходне сагласности ОТС-а, само у мјери која је разумно неопходна ради закључења и спровођења уговора о снабдјевању крајњих купаца.

Не сматра се повредном тајности података уколико страна открије повјерљиви податак на основу захтјева суда или другог државног органа, РЕРС-а, као и кредитне или друге финансијске организације у циљу прибављања средства обезбјеђења у складу са Правилима рада.

Корисник и ОТС су дужни да у периоду од 3 (три) године од престанка важења Уговора, чувају тајност повјерљивих података.

У циљу обезбјеђивања техничких предуслова за извршење обавеза из Уговора, ОТС има право да податке Корисника који се сматрају повјерљивим пословним подацима размјењује са оператерима повезаних система сагласно Правилима рада и закљученим уговорима о радном режиму између ОТС-а и оператера повезаног система.

Члан 89.

(Жалба Корисника на акта ОТС-а)

Уколико настане спор између ОТС и Корисника, ОТС и Корисник ће настојати да спор ријеше споразумом.

На сва акта која ОТС доноси у поступку одобравања приступа и прикључења на Систем Корисник има право у року од 8 дана изразити жалбу ОТС-а у писаној форми.

ОТС је дужан у року од 15 дана одговорити у писаној форми на жалбу Корисника, уз образложење.

Корисник има право РЕРС-у поднијети захтјев за рјешавање спора, према одредбама Закона о гасу Републике Српске о рјешавању спорова пред РЕРС-ом.

Рјешења која доноси РЕРС су коначна и против њих се може покренути управни спор.

12. МЕЂУСОБНИ УГОВОРНИ ОДНОСИ ЕНЕРГЕТСКИХ СУБЈЕКТА КОЈИ ОБАВЉАЈУ ДЈЕЛАТНОСТИ У СЕКТОРУ ПРИРОДНОГ ГАСА И КОРИСНИКА СИСТЕМА У ОДНОСУ НА ТРАНСПОРТНИ СИСТЕМ

Члан 90.

(Уговор о транспорту природног гаса)

ОТС све своје односе са Корисницима регулише Уговором који садржи минимално сљедеће одредбе и податке:

- подаци о уговорним странама,
- подаци из захтјева за одобрење приступа,
- назив Улаза/Излаза и расподјелени капацитет за сваки Улаз/Излаз,
- уговорени период транспорта и врста капацитета,
- уговорени капацитет и дозвољено прекорачење уговореног капацитета,
- услови транспорта гаса (најава количина, утврђивање и расподјела количина, начин уравнотежења система, додатне услуге),
- период, начини читавања и размјена информација о подацима мјерења,

- начини обрачуна и цијене за коришћење транспортног система,
- начини плаћања и осигурања плаћања,
- међусобна права и обавезе ОТС-а и Корисника, у складу са Законом и Правилима,
- начин поступања у случају ванредних догађаја и
- начин рјешавања спорова и друго.

ОТС ће објавити модел типског Уговора на интернет страници. ОТС води регистар уговора о транспорту.

Члан 91.

(Рокови за потписивање Уговора и доставу средстава обезбјеђења плаћања)

Уговор се сматра закљученим даном потписивања, након чега подносилац захтјева постаје Корисник.

Уговор се закључује на временски период за који је капацитет захтијеван и одобрен, а коришћење услуге транспорта почиње првог гасног дана тог временског периода.

Корисник је дужан да достави ОТС-у потписан Уговор и средство обезбјеђења плаћања за услугу транспорта или изврши уплату аванса:

- до 30. августа за гасну годину Г+1, за годишњи непрекидни капацитет,
- до 01. маја у гасној години која претходи Г+2/ Г+3, за непрекидни капацитет,
- до 15. септембра за гасну годину Г+1, за годишњи прекидни капацитет,
- 10 дана прије почетка гасног квартала/ мјесеца, за непрекидни капацитет,
- 4 дана прије почетка гасног квартала/мјесеца, за прекидни капацитет,
- до 15:00 часова 2 дана прије почетка гасног дана, за непрекидни капацитет и
- до 15:00 часова 1 дан прије почетка гасног дана, за прекидни капацитет.

За дневни непрекидни/прекидни капацитет може се уплатити једино аванс.

Ако Корисник не достави средство обезбјеђења плаћања за услугу транспорта или не изврши уплату аванса у року из овог члана, сматра се да је Корисник одустао од Уговора прије почетка његовог извршења.

У случају да Корисник одустане од Уговора, ОТС ће капацитет који је Корисник уговорио дати на расподјелу у првом наредном позиву за расподјелу капацитета.

Члан 92.

(Прекорачење уговореног капацитета)

У случају да Корисник прекорачи максимално уговорени капацитет у проценту мањем или једнаком 2%, обрачун трошкова транспорта се врши као за уговорени капацитет.

У случају да Корисник прекорачи максимално уговорени капацитет у проценту већем од 2%, обрачун трошкова транспорта за цјелокупни износ прекорачења, врши се по цијени односно тарифном ставу 50% већем од цијене, односно тарифног става за уговорени капацитет, за временски период за који је капацитет уговорен.

Овако обрачунати трошкови су једнократна накнада за прекорачење, и обрачунавају се сваки пут кад Корисник прекорачи Уговором закупљени капацитет.

Члан 93.

(Обрачун услуга)

Обрачун и плаћање по основу услуге транспорта се врши између ОТС-а и Корисника.

У складу са Уговором ОТС врши једном мјесечно обрачун:

- трошкова за коришћење услуга транспорта гаса према одобреним тарифама,
- пенала за прекорачење уговореног транспортног капацитета, према члану 92. и
- накнаде за дебаланс (у складу са правилима о балансирању система).

ОТС израђује обавјештење које садржи извјештаје на дневном нивоу за капацитет, потрошњу и прекорачење капацитета. ОТС доставља Кориснику обавјештење уз рачун.

Рачун се издаје најкасније 6 (шест) дана у мјесецу за услугу транспорта извршену у претходном гасном мјесецу.

Корисник може да уложи приговор на испостављени рачун и обавјештење у року од 3 (три) дана од дана пријема рачуна, а ОТС ће одговорити на приговор у року од 3 (три) дана од датума пријема приговора.

Члан 94.

(Плаћање услуга)

За годишње, кварталне и мјесечне непрекидне/прекидне капацитете, Корисник своје обавезе према ОТС-у измирује плаћањем након доставе рачуна. За дневне капацитете Корисник своје обавезе према ОТС измирује авансним уплатама.

Износ авансне уплате и банкарске гаранције за годишњи/квартални/мјесечни закуп капацитета једнак је износу једног мјесечног закупа капацитета и потрошње из Уговора.

Рок за плаћање рачуна из члана 93, за Кориснике је 8 (осам) дана од дана издавања.

Уколико Корисник не плати рачун у року, ОТС ће Кориснику за сваки дан кашњења обрачунати законску затезну камату.

Уколико Корисник годишњег, кварталног и мјесечног непрекидног/прекидног капацитета не плати рачун у року, ОТС доставља опомену да ће у случају неплаћања рачуна у додатном року од 5 (пет) дана, износ неплаћеног рачуна, наплатити из уплаћеног аванса или активирањем средства обезбјеђења плаћања за услугу транспорта.

Уколико је ОТС неплаћени рачун наплатио из уплаћеног аванса или активирањем средства обезбјеђења плаћања за услугу транспорта, Корисник је у обавези да до краја гасног мјесеца доплати искориштени износ средства.

Члан 95.

(Авансно плаћање годишњих, кварталних, мјесечних и дневних капацитета)

ОТС испоставља Кориснику предрачун по Уговору за годишњи непрекидни/прекидни капацитет 1. септембра, прије почетка гасне године Г+1, а Корисник је дужан да предрачун плати најкасније 15. септембра пре почетка гасне године.

ОТС испоставља Кориснику предрачун по Уговору за квартални/мјесечни непрекидни капацитет 15 (петнаест) радних дана прије почетка гасног мјесеца, а Корисник је дужан да предрачун плати најкасније 10 (десет) радних дана прије почетка гасног мјесеца.

ОТС испоставља Кориснику предрачун по Уговору за квартални/мјесечни прекидни капацитет 6 (шест) радних дана прије почетка гасног мјесеца, а Корисник је дужан да предрачун плати најкасније 4 (четири) радна дана прије почетка гасног мјесеца.

ОТС испоставља Кориснику предрачун по Уговору за дневни непрекидни капацитет до 12:00 часова 2 (два) радна дана прије почетка гасног дана, а Корисник је дужан да предрачун плати најкасније до 16:00 часова 2 (два) радна дана прије почетка гасног дана.

ОТС испоставља Кориснику предрачун по Уговору за дневни прекидни капацитет до 13:00 часова 1 (један) дан прије почетка гасног дана, а Корисник је дужан да предрачун плати најкасније до 15:00 часова 1 (један) дан прије почетка гасног дана.

ОТС не обрачунава и не плаћа камату на износ уплаћеног аванса.

Члан 96.

(Средство обезбјеђења)

Као средство обезбјеђења за плаћање услуге транспорта користи се банкарска гаранција. Корисник је дужан да достави ОТС-у банкарску гаранцију издату од банке која има дозволу за рад издату од стране Централне Банке БиХ.

Износ банкарске гаранције за услугу транспорта којом се гарантује плаћање услуге транспорта одређује се у складу са чланом 94.

Банкарска гаранција за услугу транспорта по Уговору за годишњи непрекидни/прекидни капацитет треба да буде неопозива, допуњива, безусловна и платива на први позив са роком важности од 60 (шездесет) дана по завршетку гасне године за коју је Корисник уговорио капацитет.

Банкарска гаранција за услугу транспорта по Уговору за квартални/мјесечни непрекидни/ прекидни капацитет треба да буде неопозива, безусловна и платива на први позив са роком важности од 60 (шездесет) дана по завршетку гасног квартала/мјесеца за који је Корисник уговорио капацитет.

ОТС ће на захтјев Корисника вратити банкарску гаранцију у року од 5 (пет) радних дана од дана подношења захтјева, ако је измирио све обавезе по Уговору за који је гаранција издата.

Члан 97.

(Ванредни догађаји)

Уговорне стране се ослобађају од одговорности за потпуно или дјелимично неизвршење обавеза из Уговора, уколико је то последица ванредних догађаја као неочекиваних, непредвиђених и неизбјежних догађаја који су настали након ступања Уговора на снагу, и уговорна страна их није проузроковала нити је могла да их спријечи.

Ванредним догађајима сматрају се сљедећи догађаји: природне катастрофе, пожари, озбиљна оштећења транспортног система, рат, грађански рат, међународне санкције, акт државног органа као и друге околности који одлажу или спречавају извршавање Уговора.

Уколико су околности тих догађаја непосредно утицале на извршење обавеза из Уговора, рок за извршење обавеза се продужава за период дјеловања наведених околности.

Уговорна страна која услед дјеловања тих догађаја не може да изврши своје уговорне обавезе, мора у писменој форми без одлагања да обавјести другу уговорну страну о почетку, очекиваном трајању, престанку као и последицама њиховог дјеловања, најкасније 5 (пет) радних дана од почетка, као и од престанка дјеловања.

Уколико уговорна страна не достави благовремено обавјештење о наступању околности ванредних догађаја, губи право на ослобођење од одговорности због неизвршавања уговорних обавеза услед њиховог дјеловања.

Уколико околности ванредних догађаја нису општепознате чињенице, уговорна страна која се на њих позива мора доставити другој уговорној стране доказ о њиховом дјеловању у року од 20 (двадесет) радних дана од дана настанка тих околности.

13. УСЛОВИ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПОСТУПКА ОГРАНИЧЕЊА, ПРЕКИДА ИЛИ ОБУСТАВЕ ИСПОРУКЕ ПРИРОДНОГ ГАСА

Члан 98.

(Услови и поступци ограничења, прекида или обуставе испоруке гаса)

Услови и поступци ограничења, прекида или обуставе испоруке природног гаса су дефинисани у члановима 12. до 19. Поглавља 3 ових Правила рада.

Члан 99.

(Раскид уговора о транспорту)

ОТС може, због неуредног извршавања Уговора од стране Корисника, затражити раскид Уговора, водећи рачуна о евентуалним штетним последицама на остале Кориснике.

Захтјев за раскид уговора из става 1. може затражити ОТС или Корисник.

Под неуредним извршавањем Уговора од стране Корисника, између осталог, подразумјева се и:

- непоштивање одредби о прекорачењу уговореног капацитета из члана 92.,
- непоштивање правила за уравнотежење система,
- непоштивање одредби о квалитету гаса и
- неуредно плаћање обавеза (тарифа за приступ и других тарифа).

Члан 100.

(Прекид испоруке на захтјев снабдјевача)

Снабдјевач може поднијети захтјев за прекид испоруке природног гаса крајњем купцу прикљученом на Систем у случајевима предвиђеним Законом о гасу, Општим условима снабдјевања и Уговором о снабдијевању.

Снабдјевач упућује захтјев за прекид испоруке ОТС-у и крајњем купцу.

Два (2) дана прије прекида испоруке гаса, ОТС је дужан крајњег купца прикљученог на Систем обавијести да ће прекинути испоруку гаса на захтјев Снабдјевача.

14. НАЧИН КОМУНИКАЦИЈЕ СА ПОВЕЗАНИМ ОПЕРАТЕРИМА СИСТЕМА И КРАЈЊИМ КУПЦИМА ПОВЕЗАНИМ НА СИСТЕМ

Члан 101.

(Документи, подаци и информације који се објављују на интернет страници)

ОТС објављује на својој интернет страници најмање сљедеће документе:

- Правила рада,
- Правила и тарифе за прикључење на транспортни систем природног гаса,
- Правила и тарифе за балансирање транспортног система природног гаса,
- обрасце чија је садржина прописана горе поменутих правилама,
- типске уговоре о транспорту, прикључењу, итд.,
- тарифе за приступ транспортном систему, накнаде за дебаланс и остале тарифе/ цијене одобрене од стране РЕРС-а у складу са методологијама прописаним Законом о гасу,
- као и друге податке од значаја за недискриминаторан приступ Систему.

ОТС објављује на својој интернет страници шему Система са ознакама свих Улаза и Излаза и нумеричке податке о појединачним капацитетима на сваком Улазу и Излазу за:

- технички непрекидни капацитет у гасној години Г+1, Г+2 и Г+3;
- укупно уговорени непрекидни капацитет у гасној години Г+1 уз посебно исказивање дијела капацитета који је уговорен као прекидни капацитет;
- укупно уговорени непрекидни и прекидни капацитет у гасној години Г+2 и Г+3;
- расположиви непрекидни капацитет за гасну годину Г+1, Г+2 и Г+3;
- расположиви непрекидни и прекидни капацитет за наредни гасни мјесећ;
- расположиви прекидни капацитет за гасну годину Г+1, Г+2 и Г+3.

ОТС на мјесечном нивоу континуирано објављује историјски максималне и минималне вриједности искоришћености капацитета на свим Улазима/Излазима за протекле 3 (три) гасне године.

ОТС објављује податке о квалитету природног гаса и притиску на свим Улазима/Излазима и извјештаје о квалитету услуге транспорта и управљања транспортним системом у складу са Законом о гасу.

ОТС на својој интернет страници објављује и информације о начинима подношења жалби ОТС-у и начину подношења захтјева РЕРС-у за рјешавање спора.

Члан 102.

(Комуникација између учесника)

Комуникација и размјена дневних најава и потврда између ОТС-а, оператера повезаних система и Корисника примарно ће се обављати путем електронске поште.

Телефакс је резервни вид комуникације за размјену дневних најава и потврда, ако електронска пошта не функционише.

Комуникација се може остварити и телефоном, уз обавезу страна да усмену комуникацију накнадно доставе у писаној форми.

Редовним поштанским саобраћајем достављаће се писани документи, као што су: захтјеви за приступ, рјешења, уговори, рачуни, жалбе, приговори и друго.

ОТС-а, оператери повезаних система и Корисници ће међусобно размијенити контакт адресе, телефоне и особе за међусобну комуникацију.

15. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 103.

(Прелазне одредбе)

ОТС ће достављати податке о транспортованим количинама природног гаса у m^3 ($T=15^{\circ}C$, $p=1,01325 \text{ bar}$), у складу са чланом 50. најмање наредних 5 (пет) година.

Услови у погледу притиска, квалитета, као и других карактеристика природног гаса из Поглавља 6. испуниће се најкасније до 01. октобра 2023. године.

ОТС ће обезбједити даљинско прикупљање података у складу са условима и захтјевима из члана 43. у року од 5 (пет) година од дана ступања на снагу Правила.

ОТС и оператер повезаног система ће закључити споразум о радном режиму у складу са члановима 58. и 59. у року од 2 (двје) године од дана ступања на снагу Правила.

ОТС ће први програм редовног одржавања из Поглавља 2. донијети до 01. маја 2023. године.

Расподјела кварталних, мјесечних и дневних непрекидних/прекидних капацитета из поглавља 9. примјењиваће се најкасније од 01. октобра 2023. године.

ОТС ће податке који се односе на укупну количину уговореног и расположивог мјесечног капацитета за следећи гасни месец/дан објављивати најкасније од 01. октобра 2023. године.

Члан 104.

(Ступање Правила рада на снагу)

Ова Правила рада ће се усклађивати са прописима из области природног гаса у Републици Српској.

Измјене и допуне Правила рада врше се по истом поступку који се примјењује за њихово доношење. Иницијативу за измјене и допуне у виду писменог захтјева ОТС-у могу упутити РЕРС и Корисник.

Правила рада се, по добијању сагласности РЕРС-а, објављују на интернет стараници ОТС-а, а Рјешење о давању сагласности се објављује у "Службеном гласнику Републике Српске".

Ступањем на снагу ових Правила рада престају да важе „Правила о раду транспортног система природног гаса“, број: УО/62-1-374/19 од 23.09.2019.

Правила рада ступају на снагу осмог дана од дана објављивања Рјешења РЕРС-а о давању сагласности на Правила рада.

Број: УО/15-500/22
Датум: 10.10.2022. год.

ПРЕДСЈЕДНИК
УПРАВНОГ ОДБОРА